

UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA
UNIVERZITETNI ENOPREDMETNI PROGRAM TEOLOGIJE

Aljaž Kirn

**MOJZES – LIK, KI VZGAJA ZA SMISEL
ŽIVLJENJA**

DIPLOMSKO DELO

Mentor:
prof. dr. Stanko Gerjolj

Ljubljana, 2016

Zahvala

Zahvaljujem se Vsemogočnemu Bogu za to, da smo oziroma sem in da je vse zoblikovano v smisel.

Zahvaljujem se mentorju, prof. dr. Stanku Gerjolju, za mentorstvo in vso podporo ter vložen čas pri izdelavi diplomskega dela.

Zahvaljujem se mami za dar življenja in gmotno podporo, da je delo sploh lahko nastalo.

Zahvaljujem se tudi vsem, ki so neposredno (oblikovanje, lektoriranje ...) in posredno (prijateljstva, dobri odnosi ...) prispevali k nastanku diplomskega dela.

Kratice in okrajšave

2 Mz	Druga Mojzesova knjiga
Lk	Lukov evangelij
SPJ	Sveto pismo: jeruzalemska izdaja

Kazalo

Zahvala	ii
Kratice in okrajšave	iii
Uvod	1
1. Priprave na izhod iz Egipta	2
1.1 Mojzesovo rojstvo	2
1.2 Mojzesov prvi stik s svetom	2
1.3 Mojzesova vrnitev v družino	3
1.4 Mojzesova ponovna ločitev od družine	4
1.5 Pomen družine	5
1.6 Mojzesovo mladostniško odraščanje	5
1.7 Mojzes v midjanski deželi	6
1.8 Goreči grm – Mojzesovo prvo srečanje z Bogom	7
1.9 Božja znamenja	8
1.10 Vrnitev v Egipt	9
1.11 Nadloge in izhod iz Egipta	10
1.12 Pomen praznovanja pashe za izraelsko ljudstvo	15
2. Izhod iz Egipta in potovanje h gori Sinaj	17
2.1 Deseta nadloga in izhod iz Egipta	17
2.2 Faraonovo zasledovanje Izraelcev na poti v obljubljeni deželo	18
2.3 Potovanje skozi puščavo	19
2.4 Bitka z Amalečani	20
2.5 Prihod Jitra in Mojzesove žene z otroki	21
3. Sklenitev Sinajske zaveze	23
3.1 Sinajska zaveza	23
3.2 Mojzes prejme postavo za izraelsko ljudstvo	23
3.3 Zlato tele, ki ga je ljudstvo častilo kot svoje novo božanstvo	24
3.4 Mojzes ponovno prosi Boga za ljudstvo	25
3.5 Potovanje proti obljubljeni deželi	26
3.6 Shodni šotor	26
4. Obnovitev zaveze	27
4.1 Mojzesovo žareče obličje	27
4.2 Sveti šotor in skrinja zaveze	28
4.3 Izraelci nadaljujejo potovanje	28
4.4 Aronova in Mojzesova smrt	29
5. Iskanje smisla življenja	31
5.1 Mojzesovo potovanje v obljubljeni deželo kot smisel življenja	31
5.2 Iskanje smisla življenja	34
5.3 Sinteza Mojzesove poti in Franklove opredelitve smisla življenja	36

6.	Oblikovanje vrednot	39
6.1	Končno iskanje smisla življenja in oblikovanje vrednot	39
6.2	Preizkušnje in oblikovanje smisla življenja	42
6.3	Preizkušnje pri Mojzesu	43
7.	Življenjske krize	45
7.1	Iskanje smisla trpljenja in življenjske krize	45
7.2	Bivanjska praznina	48
7.3	Suicidnost.....	50
7.4	Kolektivne nevroze	50
	Sklep.....	52
	Povzetek	53
	Abstract	54
	Literatura in viri.....	55

Uvod

V diplomskem delu obravnavamo problem iskanja smisla življenja ter Mojzesovo življenjsko pot in njegov življenjski smisel.

Osnovno tezo opredelimo tako: iskanje smisla življenja, vse odkar se zavedamo, kako se je to izrazilo pri Mojzesu, ki je moral odraščati zunaj svojega družinskega okolja. Mati mu je kljub temu dajala dovolj varnosti, ljubezni, opore, da si je izoblikoval pozitivno samopodobo, samozavest, kar vse mu je omogočilo izpolniti življenjsko poslanstvo.

Ugotovili smo, da končnega smisla v življenju ni mogoče doseči, vendar so k temu cilju usmerjeni tako naše razmišljanje, hotenje kot hrepenenje. Prikazali smo, da nam Mojzesov lik tudi v današnjem času ob težkih življenjskih preizkušnjah pomaga najti rešitve, da ne obupamo, in da je življenje bistvena vrednota. S to diplomsko temo želimo doseči, da bi z Božjo pomočjo našli v življenju prave rešitve, uresničevali cilje in prišli do končnega smisla, vstopa v obljubljeni deželo.

1. Priprave na izhod iz Egipta

1.1 Mojzesovo rojstvo

Ni naključje, da o Mojzesovem rojstvu govori Druga Mojzesova knjiga (Eksodus ali izhod), saj je njena glavna vsebina izhod Izraelcev iz Egipta. Prav Mojzes, ki se po takratnih zakonih ne bi bil smel roditi, je bil tisti, ki je svoje ljudstvo odrešil egiptovske sužnosti.

V Egiptu je zavladal nov kralj, ki Jožefa ni poznal. Prestrašil se je moči izraelskega ljudstva, zato mu je začel nalagati najtežja dela, »a bolj ko so ga tlačili, bolj se je množilo in širilo, tako da jih je prevzela groza pred Izraelovimi sinovi« (2 MZ 1,12). Vendar se faraon pred tem ni ustavil; izraelskemu ljudstvu je nalagal še težja dela, da so ljudje zelo trpeli. Hebrejskima babicama Šifri in Pui je ukazal, naj vržeta v Nil vse dečke, ki se bodo rodili; preživeti so smele le deklice. S tem je hotel hebrejsko ljudstvo oslabiti, ga spremeniti v žensko družbo, med Egipčani pa vzbuditi občutek o nevarnem izraelskem ljudstvu, ki ga je treba iztrebiti.

Vendar hebrejski babici kraljevega ukaza nista upoštevali, saj sta življenje globoko spoštovali in Bog jima je to poplačal tako, da sta imeli lepo življenje in se jima je rodilo veliko otrok. Mojzesova starša sta se v takih razmerah pripravljala na rojstvo otroka. Upala in verjela sta, da bo iz njune ljubezni rojen otrok preživel, tudi če se bo rodil kot deček. Mati je v času nosečnosti veliko molila in se ni mogla odločiti za splav, saj je bila v svoji veri trdna in je v molitvi prosila Boga za preživetje svojega otroka. Rodila je dečka in kljub faraonovemu ukazu se je odločila, da bo skrivaj skrbela zanj.

1.2 Mojzesov prvi stik s svetom

Po treh mesecih ga ni mogla več skrivati. Njena nadaljnja odločitev je bila težka, a kot ljubeča mati je za takratne razmere našla najboljšo rešitev. S tem ko je otroka položila v

košaro iz papirusa, premazano z ilovico in smolo, je ustvarila podobne razmere kot v maternici in deček se je v njej zelo dobro počutil. Košaro je položila v ločje na obrežju Nila. S tem je izpolnila, kar je zapovedal kralj, da je treba vse otroke, ki se bodo rodili kot dečki, vreči v Nil. Vendar je to storila v pravem trenutku. Prvič zato, ker se je za ta korak odločila, ko je bil deček star tri mesece, torej v obdobju, ko otrok že začne dojemati svojo okolico in postaja čedalje manj odvisen od matere, drugič pa zato, ker je ravno takrat prišla faraonova hči, da bi se kopala v Nilu.

Zagledala je košaro v ločju, vzela jo je in odprla. Ko je videla jokajočega dečka, se ji je zasmilil, in sklenila je, da ga bo posvojila. Takrat ni razmišljala o očetovem ukazu, da je treba vse dečke pomoriti.

1.3 Mojzesova vrnitev v družino

Mojzesova sestra je v bližini skrivaj opazovala, kaj se bo zgodilo z njenim bratom. Ko je videla, da ga namerava faraonova hči posvojiti, je stopila k njej in jo vprašala, ali ji sme med hebrejskimi ženami poiskati dojiljo za dečka. Faraonova hči se je strinjala in Mojzesova sestra je pripeljala dečkovo mater.

Mojzesova sestra je tako odigrala pomembno vlogo in poskrbela, da se je deček vrnil k družini v materino naročje. Mati in hči se prej nista pogovarjali o tem, kako naj deklica ravna, ko bo faraonova hči našla v Nilu košaro, v kateri je bil deček, a to niti ni bilo potrebno. Medsebojna družinska povezanost in brezpogojno medosebno razumevanje, po drugi strani pa grozeča nevarnost, da deček ne bo preživel, so deklici narekovali, da je v tistem trenutku ravnala optimalno in družino spet povezala.

Družina pomeni za dojenčka prvi stik s svetom, vendar Mojzesova mati ni smela Mojzesa vzgajati kot svojega sina, saj je bila uradno le dojilja, v službi faraonove hčere, in je za svoje delo prejela tudi plačilo (Gerjolj 2009, 247). Tudi drugi družinski člani so se tako do Mojzesa kot do drugih morali obnašati tako, kot da gre zgolj za rejenca.

Kljub materini bojzani med nosečnostjo, da bo rodila dečka, je bil Mojzes zaželen otrok, in prav zato se je tudi rodil. Mati se je zanašala na Božjo dobroto in pomoč in to zaupanje prenašala tudi na otroka, vse to pa je prispevalo k oblikovanju njegove samozavesti in pozitivne samopodobe. K slednjemu je prispevalo tudi nadaljnje materino ravnanje, ko ga je po trimesečnem obdobju skrivanja sicer res pustila v reki Nil, vendar je to storila tako, da ga je našla faraonova hči, ki ga je s svojo odločitvijo, da ga bo posvojila, rešila gotove smrti. Mojzes je tako iz teh »življenjskih bitk« izšel kot zmagovalec, vse to pa je v precejšnji meri prispevalo k njegovi kasnejši dobri samopodobi.

Faraonova hči je, ne da bi vedela, za dojiljo posvojenega otroka sprejela prav Mojzesovo mater. Mojzes se je vrnil v svojo družino, vendar tega ni smel vedeti, saj so vsi v družini z njim ravnali kot z rejencem, vključno z materjo, ki je morala skrivati svoja materinska čustva. Vendar je kljub zatajenim materinskim čustvom znala dati otroku dovolj varnosti, topline in ljubezni, da se je okrepila njegova samozavest. Znala je spodbuditi tudi njegovo zaupanje v Božjo pomoč in dobroto, ki ga je spremljala na njegovi življenjski poti (Gerjolj 2009, 235–248).

1.4 Mojzesova ponovna ločitev od družine

Mojzes je smel v svoji družini ostati le kratek čas, dokler ni toliko zrasel, da ni več potreboval dojilje. Potem pa ga je mati sama peljala k faraonovi hčeri, saj ta ni smela izvedeti, da je dojilja Mojzesova prava mati. Faraonova hči je Mojzesa sprejela kot svojega sina in ga poimenovala Mojzes, ker ga je potegnila iz vode (2 Mz 2,10b).

Otroštvo in najzgodnejšo mladost je Mojzes preživel na dvoru, faraonova hči ga je vzgajala kot svojega sina. Kljub materialnemu udobju in prijaznosti faraonove hčere pa je Mojzes pogrešal varnost in toplino primarne družine, saj je bil na dvoru večkrat podvržen krivicam in šikaniranju, ker je bil tujec.

1.5 Pomen družine

Tako kot je že Mojzes pogrešal pristno družinsko okolje, tudi v sedanjem času, ko sta v ospredju posameznik in njegova uspešnost, lahko ugotovimo, da je družina tista, ki človeka gradi, krepi, mu daje identiteto in pomoč, kadar jo potrebuje. »Tako družina ostaja tudi danes največje upanje sodobnemu človeku« (Zalokar Divjak 2000, 17).

Človek kot socialno bitje namreč potrebuje varnost, sprejetost ter brezpogojno ljubezen, ki jo najde v družini, ki ji pripada. Zadovoljstvo v družini pa za posameznika (družinskega člana) pomeni lažjo, uspešnejšo pot v samostojno življenje.

1.6 Mojzesovo mladostniško odraščanje

Pri Mojzesu se je že zgodaj izoblikoval čut za pravičnost in je opazil tudi trpljenje hebrejskega ljudstva pod egipčansko oblastjo. »V tistih dneh, ko je Mojzes odrastel, se je odpravil k svojim bratom, da bi videl njihovo težaško delo.« (2 Mz 2,11a) Otroštvo je Mojzes razmeroma srečno preživel na dvoru v gmotnem izobilju, vendar se »dvorskemu življenju« ni popolnoma prilagodil in je bil večkrat podvržen najrazličnejšim krivicam, zato je postal občutljiv tudi za nepravičnosti, ki jih je moralo prenašati hebrejsko ljudstvo. Ko je videl, kako Egipčan tepe Hebrejca, enega njegovih bratov, je sklenil, da bo zadevo rešil sam, in je Egipčana skrivaj ubil ter ga zakopal v pesek.

Naslednji dan je šel spet med svoje brate in opazil, kako se prepirata Hebrejca. Tistega, ki po njegovem mnenju ni imel prav, je vprašal, zakaj tepe drugega. Hebrejec pa mu je vrnil z vprašanjem, kdo ga je poslal za razsodnika in ali ga hoče ubiti, kot je prejšnji dan Egipčana. Ko je Mojzes slišal, da se je razvedelo za njegov uboj Egipčana, se je tega zelo prestrašil.

Mojzes je torej prerasel zgodnje otroštvo, sledilo je obdobje mladostniškega odraščanja in dozorevanja, to pa je obdobje, ko mladostniki začnejo uravnavati življenje po svoje, prepričani v svoj »prav«. V tej fazi odraščanja, to je v obdobju pubertete, »otroci

previsoko cenijo svoje sposobnosti in mislijo, da je mogoče doseči veliko z malo truda v čim krajšem času« (Zalokar Divjak 2000, 95).

Pri Mojzesu se je to kazalo v njegovem prepričanju, da je spor uspešno razrešil tako, da je nasilnega Egipčana, ki je trpinčil Mojzesovega brata Hebrejca, kar ubil. »Na krilih« svojega uspeha je želel nadaljevati urejanje zadev, ki so bile po njegovem mnenju krivične, a je pri tem naletel na Hebrejca, ki se mu je postavil po robu in ga presenetil z vprašanjem, ali bo tudi njega ubil, kot je prejšnji dan Egipčana.

Mojzes je takrat spoznal, da se je o zadevi z Egipčanom razvedelo, čeprav je bil prepričan, da tega nihče ne ve, in se je tega močno prestrašil, ne samo zaradi faraonovega maščevanja, ki je želel dati Mojzesa zaradi tega dogodka usmrtiti, pač pa tudi zaradi lastne agresivnosti. Še vedno je pri njem prevladoval občutek za pravičnost, zato je sam pri sebi vedel, da uboj Egipčana ni bila najboljša rešitev in bi Hebrejcu lahko pomagal tudi drugače.

1.7 Mojzes v midjanski deželi

Zbežal je v midjansko deželo, da se je rešil pred faraonom, želel pa je umiriti tudi svoja čustva. Ko je prišel v Midjan, je sedel k vodnjaku. Tja so prišle tudi hčere midjanskega duhovnika, da bi napojile drobnico, pastirji pa so jih hoteli takoj odpoditi. Mojzes se je zavzel za dekleta tako, da je napojil njihovo drobnico, in dekleta so se z živino lahko hitro vrnila domov. Ko jih je oče vprašal, zakaj so se tako hitro vrnila, so odvrnila, da jih je neki Egipčan rešil pred pastirji ter da je tudi njihovo živino napojil. Oče je dejal, naj ga povabijo, da bo z njimi jedel kruh, in tako se je Mojzes naselil pri midjanskem duhovniku. Pozneje se je z eno od hčera po imenu Cipora tudi poročil.

Mojzes je postajal zrel mož, Cipora je rodila sina, ki ga je poimenoval Geršom. Rekel je namreč: »Tujec sem bil v tuji deželi.« (2 Mz 2,18-22) Mojzes se tudi v midjanski deželi pri družini midjanskega duhovnika kljub poroki z eno od hčera ni počutil kot doma, po drugi strani pa je moral zbežati iz Egipta, kjer je preživel otroštvo, in je tako izgubil tudi tisti dom. Čutil je odtujenost, kljub temu pa je ostal pogumen, ohranil je občutek za

pravičnost in obogaten z izkušnjami je tudi spoznal, da nasilje ni pravi način za reševanje sporov. Zato se ni več zatekal k njemu, pač pa se je zavzemal za šibkejše.

1.8 Goreči grm – Mojzesovo prvo srečanje z Bogom

V novi družini, kamor se je priženil, je Mojzes opravljal delo pastirja. Čredo je gnal prek pustinje in prišel vse do gore Horeb – Sinaj in tam se mu je v gorečem grmu prikazal Gospodov angel (to je podoba samega Gospoda, v kateri se večkrat prikaže ljudem) (SPJ 2014, 136; opomba k 2 Mz 3,2). Mojzes je nameraval takoj stopiti do grma, da bi ugotovil, zakaj grm, ki je ves v ognju, ne zgori. Bog ga je opomnil, naj ne hodi blizu, ker je tam, kjer stoji, že sveta zemlja, in naj si sezuje opanke. Bog je povedal, da je Bog Abrahamov, Bog Izakov in Bog Jakobov. Mojzes si ni upal gledati Boga svojih očetov, ki je tudi njegov Bog, zato si je zakril obraz (2 Mz 3,3-6).

Pogled v goreč grm, ki kljub ognju ne zgori, in v Božje obličje je v Mojzesu spodbudilo globoko razmišljanje o sebi, o dotlej prehojeni poti skozi življenje, ko se je že vse od rojstva srečeval z različnimi težavami in je bilo ogroženo celo njegovo življenje. Spoznal je, da je Bog očetov, Bog Abrahamov, Bog Izakov, Bog Jakobov tudi njegov Bog, ki mu ves čas stoji ob strani, in je vse težave prebrodil z Njegovo pomočjo. Ko je Mojzes zagledal goreč grm, ki ne zgori, je želel takoj ugotoviti, kaj se za tem skriva, kakšni so njegovi nadaljnji izzivi, kaj mu bo prinesla prihodnost. Bog pa ne pusti pogledati v goreč grm, ne dovoli mu pogleda v prihodnost in ga opomni na sedanost, na pomembnost življenja tukaj in zdaj. Zato ga povabi, naj si sezuje opanke, naj torej tudi vse doživljanje dobrih in slabih stvari preživi v tesni povezanosti z Njim, ki mu bo ves čas stal ob strani, kar se bo pokazalo tudi v prihodnosti, ko bo ta postala sedanost.

Bog pa je Mojzesu dal še nadaljnje napotke. Povedal mu je, da ve za trpljenje in stisko Hebrejcev v Egiptu, zato je stopil dol, da svoje ljudstvo reši iz rok Egipčanov ter ga iz te dežele popelje v dobro in prostrano deželo, v kateri se cedita mleko in med (2 Mz 3,8a). Gospod je rekel Mojzesu: »Zdaj torej pojdi! Pošljem te k faraonu, da izpelješ moje ljudstvo, Izraelove sinove, iz Egipta!« (2 Mz 3,10) Mojzes se je teh besed Boga prestrašil, saj se ni čutil dovolj močnega, da bi prepričal Izraelce, naj mu verjamejo in sledijo. Zato

je Bogu oporekal, da te naloge ne more sprejeti. Bog mu je obljubil pomoč in mu edinemu celo razodel svoje ime.

Goreči grm pa se lahko primerja tudi z Marijinim devištvom (Gregorij iz Nise – eden treh Kapadočanov). Rojstvo Božjega sina namreč ni uničilo njenega devištva, tako tudi plamen ni uničil grma, iz katerega je Gospodov angel nagovoril Mojzesa. Zemeljski plamen svoj plen uniči, nebeški plamen Božje navzočnosti pa človeka prežari in v njem osvetli tisto, kar je najlepše, in to naredi še sijajnejše ter ga pusti nedotaknjena. Nezgorjeni grm in Marijino devištvo izražata odločenost Boga, da izpelje rešitev izraelskega ljudstva. Marijo z detetom v gorečem grmu je upodobil francoski slikar Nicholas Froment iz leta 1476. Slika je v stolnici v kraju Aix-en-Provence. Na sliki je »Marija z detetom sredi gorečega grma, Jezus pa ima v roki ogledalce, v katerem se vidita oba. Mojzes je upodobljen kot pastir, ob njem pa stoji angel, ki ga je nagovoril iz grma« (Špelič 2012, 13).

1.9 Božja znamenja

Mojzes je še naprej dvomil o svojih sposobnostih za uresničitev velikega načrta in je Boga prosil, naj k faraonu pošlje koga drugega, ki je bolj vešč govorjenja. Bog pa mu je poslal znamenja, in sicer se je palica, ki jo je imel Mojzes v roki, ob padcu na tla spremenila v kačo, njegova roka, ki jo je dal v nedrje, je postala gobava, voda iz Nila, ki jo je zлил na suho, se je spremenila v kri. Ko je Mojzes na Božji ukaz prijel kačo za rep, se je kača spremenila nazaj v palico, gobava roka, ki jo je dal ponovno v nedrje, je postala spet taka kot drugo meso.

Vsa ta znamenja je Bog poslal Mojzesu, da bi ga utrdil v prepričanju, da je sposoben za velika dela, pri uresničevanju teh pa naj se zateka k izkušnjam, ki si jih je pridobil na poti odraščanja in dozorevanja. Palico kot simbol življenjske moči, sposobnosti, samozavesti in opore (Gerjolj 2009, 263) je imel Mojzes ves čas s seboj, vendar je palica kot znak vsega naštetega hkrati tudi opozorilo, naj svoje moči ne zlorablja, po drugi strani pa, da se zna postaviti zase, kadar je tarča poniževanja (samozavest), da se zanese na pomoč svojih najbližjih, kadar je to potrebno (opora).

Mojzes pa se kljub danim znamenjem še vedno ni čutil dovolj pogumnega, da bo zmogel uresničiti to, kar mu je Bog naložil, in rešiti hebrejsko ljudstvo. Zato mu je Bog poslal brata Arona, ki bo govoril ljudstvu in pred faraonom, govoril pa bo tisto, kar mu bo prek Mojzesa narekoval Bog. Mojzes tako pri reševanju težav sprejme pomoč drugega in se s tem uči, da se je treba včasih zanesti na druge in jim prepustiti rešitev kakšne zadeve, s čimer se ustvarja tudi medsebojno zaupanje.

1.10 Vrnitev v Egipt

Mojzes se je z ženo in sinovoma vrnil v Egipt. Mojzesova žena in Aron sta zbrala izraelske starešine in Aron jim je povedal vse, kar je Bog naročil Mojzesu, Aron pa je delal tudi znamenja pred ljudstvom, zato so jima ljudje verjeli, da je Bog slišal za njihovo stisko in trpljenje.

Opogumljena s podporo ljudstva sta Mojzes in Aron prvič stopila pred faraona in ga prosila, naj odpusti hebrejsko ljudstvo. Rekla sta: »Bog Hebrejcev nam je prišel naproti. Naj gremo torej tri dni hoda v puščavo in opravimo daritve Gospodu, svojemu Bogu, sicer nas udari s kugo ali z mečem!« (2 Mz 5,3)

Faraon pa ju je nesramno zavrnil, naj ne odvrčata ljudstva od dela in naj gresta na svojo tlako. V nadaljevanju je faraon še povečal tlako in pritisk na izraelsko ljudstvo, da se je njihovo trpljenje še poglobilo. Zato so nadzorniki Izraelovih sinov Mojzesu in Aronu očitali, da sta skazila njihov sloves v faraonovih očeh in v očeh njegovih služabnikov ter jim dala v roke meč, da jih pomorijo (2 Mz 5,21b).

Mojzes se je potem obrnil na Boga z vprašanjem, zakaj ga je sploh poslal, saj se hebrejskemu ljudstvu godi še slabše, odkar je pri faraonu skušal izposlovati njihovo izpustitev. Gospodov odgovor na Mojzesove očitke kaže na to, da bo Božja obljuba o rešitvi Izraelcev iz Egipta izpolnjena, da se je Gospod spomnil zaveze, ki jo je sklenil z Abrahamom, Izakom in Jakobom, ob tem pa bo tudi ljudstvo prepoznalo veličino in mogočnost Božje pravičnosti in dobrote. Gospod je govoril Mojzesu: »Jaz sem Gospod.

Prikazal sem se Abrahamu, Izaku in Jakobu kot Bog Vsemogočni. Z imenom Gospod pa se jim nisem dal spoznati. Sklenil sem tudi svojo zavezo z njimi, da jim bom dal kanaansko deželo, deželo njihovega tujčevanja, v kateri so prebivali kot tujci. Slišal sem tudi vzdihovanje Izraelovih sinov, ki jih zaslužnjujejo Egipčani, in se spomnil svoje zaveze. Zato reci Izraelovim sinovom: 'Jaz sem Gospod. Izpeljem vas izpod tlake Egipčanov, rešim vas iz njihove sužnosti in vas osvobodim z iztegnjenim laktom in z velikimi sodbami. Vzamem vas za svoje ljudstvo in bom vaš Bog. Spoznali boste, da sem jaz Gospod, vaš Bog, ker vas izpeljem izpod tlake Egipčanov. Potem vas pripeljem v deželo, za katero sem vzdignil svojo roko, da jo bom dal Abrahamu, Izaku in Jakobu. Vam jo bom dal v posest, jaz, Gospod.'« (2 Mz 6,2-8)

Ko je Mojzes želel te besede prenesti Izraelovim sinovom, ga ti niso poslušali, ker so bili preveč zasedeni s trdim delom, ki so jim ga naložili faraonovi priganjači. Gospod pa je Mojzesa spet poslal k faraonu, Mojzesu in Aronu pa ukazal, naj izpeljeta Izraelove sinove iz egiptovske dežele. Povedal jima je, da bo zakrknil faraonovo srce in pomnožil svoja znamenja ter svoje čudeže v egiptovski deželi. Faraon ju ne bo poslušal, zato bo Bog položil svojo roko na Egipt, da z velikimi sodbami izpelje svoje čete, svoje ljudstvo, Izraelove sinove iz egiptovske dežele (2 Mz 7,4). Mojzes in Aron sta izvršila Božji ukaz.

1.11 Nadloge in izhod iz Egipta

Bog je nad Egipt poslal znamenja, čudeže nadloge: voda se spremeni v kri, žabe, komarji, muhe, kuga, tvorji, toča, kobilice, tema, smrt egiptovskih prvorojencev. S temi znamenji je Bog želel opozoriti faraona na svojo veličino in mogočnost, čemur se tudi faraon ni mogel postaviti po robu, čeprav je imel v rokah formalno oblast nad vso deželo. To mu je dalo moč, da je skupaj s svojimi modrijani in vražarji uspešno prebrodil devet nadlog in po »uspehu« po deveti nadlogi dokončno zavrnil izhod Izraelcev iz Egipta. Njegova zakrknjenost pa se je izkazala, ko je kljub Božji pomoči pri odstranjevanju nadlog na to takoj pozabil in se svoje oblasti še bolj oklenil. Zavrnil pa je Mojzesove prošnje, da odpusti izraelsko ljudstvo iz Egipta.

Po prvi nadlogi, ko so se vse egiptovske vode, vse reke in vsi vodni zbiralniki spremenili v kri in se je Nil usmradi, da se je Egipčanom gnusilo piti vodo iz reke, se faraon še ni zavedal, da njegova oblast izgublja moč. Egiptovski čarovniki pa so s svojo čarovnijo naredili enako kot Mojzes in Aron s palico, zato je faraonovo srce zakrknilo ter ni poslušal Mojzesa in Arona.

Po drugi nadlogi je faraon poklical Mojzesa in Arona in jima rekel, naj prosita Gospoda, da Egipčane reši žab. Faraon bi potem odpustil ljudstvo, da opravi daritve Gospodu. Ko je Gospod po Mojzesovi prošnji umaknil to nadlogo, je faraon spet zakrknil svoje srce ter ni poslušal Mojzesa in Arona.

Pri tretji nadlogi tudi faraonovi čarovniki s svojo čarovnijo niso mogli odgnati komarjev, zato so rekli faraonu: »To jo Božji prst!« (2 MZ 8,15b) Faraon spet ni poslušal Mojzesa in Arona.

Četrta nadloga je prizadela samo faraona, njegove služabnike in hiše, v katerih so prebivali Egipčani, prizaneseno pa je bilo gošenski deželi, v kateri so prebivali Izraelci, da bi faraon spoznal, kdo je Gospod. Faraon je spet poklical Mojzesa in mu dovolil, da odpelje ljudstvo tri dni hoda v puščavo darovati svojemu bogu, prosijo pa naj tudi zanj. Mojzes je faraonu obljubil, da bo prosil Gospoda, da se muhe umaknejo od Egipčanov, vendar je faraonu še svetoval, naj ne vara več ljudstva, tako da kljub izpolnitvi faraonove prošnje ljudstva ne odpusti, da bi šlo opraviti daritve Bogu. Po Mojzesovi prošnji h Gospodu so muhe odšle iz vseh egiptovskih hiš.

Tudi po peti in šesti nadlogi je faraon zakrknil svoje srce in ljudstva ni odpustil, čeprav je ugotovil, da so tudi tokrat nadloge prizadele le egiptovsko ljudstvo, Izraelu pa se ni zgodilo nič.

Po sedmi nadlogi je faraon spremenil »taktiko« tako, da je priznal, da sta se tokrat pregrešila on in njegovo ljudstvo, Gospod pa je pravičen, zato naj ga Mojzes prosi, da ustavi točo. Preden je Mojzes ustregel faraonovi prošnji, mu je povedal, da ve, da se faraon in njegovi služabniki še vedno ne bojijo Boga. Mojzes je prosil Gospoda in dež in toča sta prenehala. Faraon in njegovi služabniki so grešili še naprej in faraon spet ni odpustil Izraelcev.

Mojzes in Aron sta faraonu zaradi njegovega nadaljnega upiranja Gospodu napovedala novo nadlogo: kobilice, ki bodo prekrile zemljo in požrle preostanek pridelka, ki so ga rešili pred točo. Faraonovi služabniki so faraona opozorili, da Egipt že propada, zato naj vendar odpusti izraelsko ljudstvo, da bodo služili svojemu bogu.

Faraon pa ni popustil in egiptovsko deželo so prekrile kobilice. Faraon je priznal, da se je pregrešil zoper Boga, Mojzesa in Arona pa zaprosil, naj Bog odvrne od njega še to smrtno nevarnost. Faraon pa je spet zakrknil svoje srce in Izraelcev ni odpustil.

Po deveti nadlogi je bil faraon pripravljen odpustiti izraelsko ljudstvo, vendar tako, da ne vzamejo s seboj živine. Mojzes pa je bil nepopustljiv in je zahteval, da gre z njimi tudi živina. Faraon je tudi tokrat zakrknil svoje srce in Izraelcev ni odpustil, Mojzesa pa je odgnal z opozorilom, da se bo moralo njuno morebitno ponovno srečanje končati z Mojzesovo smrtjo.

Kot pri vseh drugih nadlogah se je tudi pri tej uresničila Gospodova napoved, da faraon ne bo odpustil izraelskega ljudstva.

Gospodova napoved, da bo zakrknil faraonovo srce in pomnožil svoja znamenja ter svoje čudeže v egiptovski deželi, se je uresničila z desetimi nadlogami, ki so prizadele egiptovsko deželo. Gospod je rekel Mojzesu: »A faraon vaju ne bo poslušal. Zato bom položil svojo roko na Egipt, da z velikimi sodbami izpeljem svoje čete, svoje ljudstvo, Izraelove sinove, iz egiptovske dežele. In Egipčani bodo spoznali, da sem jaz Gospod, ko iztegnem svojo roko nad Egipt in izpeljem Izraelove sinove iz njihove srede.« (2 Mz 7,4-5)

Vse pripovedi o nadlogah se opirajo na naravne pojave, ki so bili znani v Egiptu (rdeča voda Nila, žabe, zahodni veter), ali v Egiptu in Palestini (kobilice), ali samo v Palestini in izjemoma v Egiptu (toča) (SPJ 2014, 143; opomba k 2 Mz 7,8-11,10). V vseh nadlogah pa je Bog pokazal, da obvladuje naravne nesreče, saj jim je on določil namen in konec, svoje ljudstvo pa je znal obvarovati pred njimi (Filipič 1996, 9).

Po prvi nadlogi si faraon Mojzesovih besed ni gnal k srcu, saj je njegovim čarovnikom s čarovnijo uspelo.

Po drugi nadlogi je faraon že izrazil pripravljenost odpustiti izraelsko ljudstvo, da opravi daritve Gospodu. Ko pa je bila nadloga mimo, je faraon spet zakrknil svoje srce in ni več poslušal Mojzesa in Arona.

Pri tretji nadlogi faraonovim čarovnikom s čarovnijo ni več uspelo odgnati komarjev, zato so faraona opozorili, da gre za Božji prst, faraonovo srce pa je zakrknilo.

Od četrte nadloge naprej je Gospod delal razliko med Izraelci in Egipčani tako, da nadloge Izraelcev niso prizadele več, le še faraona, njegove služabnike in egiptovsko ljudstvo. Tudi pri četrti nadlogi je bil faraon za odvrnitev nesreč pripravljen odpustiti izraelsko ljudstvo, da opravi daritev Gospodu, vendar je tudi tokrat po prenehanju nadloge zakrknil srce in ni odpustil ljudstva. Tudi po peti in šesti nadlogi faraon ni odpustil ljudstva.

Pri sedmi nadlogi je faraonova dvojnost dosegla vrh (Krašovec 1999, 110), ko je priznal Božjo pravičnost, zaradi svoje grešnosti pa izrazil pripravljenost, da bo odpustil izraelsko ljudstvo. Mojzes pa je vedel, da se faraon in njegovi služabniki še ne bojijo Boga, kar se je izkazalo takoj, ko sta toča in grmenje prenehala ter so faraon in njegovi služabniki grešili naprej. Faraon spet ni odpustil izraelskega ljudstva.

Pri osmi nadlogi je faraon vztrajal in ni odpustil izraelskega ljudstva kljub opozorilu njegovih služabnikov, da Egipt propada.

Zato je Bog poslal novo nadlogo, faraon pa tudi tokrat ni odpustil in je Mojzesu zagrozil s smrtjo.

Šele po deseti nadlogi, ki je za Egipt pomenila pravo katastrofo, saj je s pomorom prvorojencev grozilo izumrtje egiptovskega ljudstva, je bil faraon pripravljen odpustiti izraelsko ljudstvo.

Namen vseh teh znamenj je bilo spoznanje Boga, saj zatirano ljudstvo po Božjih znamenjih spozna, kdo je njegov rešitelj (Krašovec 1999, 117). Egipčane pa je do tega spoznanja prav tako privedlo devet nadlog, še posebno pa deseta, s katero je bila zlomljena faraonova trdovratnost (Filipič 1996, 8).

Faraon se je imel za boga nad vsemi, zato ga je bilo mogoče le s silo spraviti na kolena (Krašovec 1999, 109). Ob vseh znamenjih je sicer spoznal Božjo premoč, vendar se je v nasprotju s spoznanji o Bogu neupravičeno oklepal svoje oblasti. »Gre za nerazložljivo zakrknjenost, ki vodi v pogubo.« (Krašovec 1999, 120)

Tudi izraelsko ljudstvo je na podlagi teh znamenj in čudežev vse bolj zaupalo Mojzesu in ob tem spoznavalo Božjo premoč, njihova želja po odrešitvi pa je postajala vse močnejša. K temu je v veliki meri prispevalo Mojzesovo spodbujanje. Z Božjo pomočjo je Mojzes ves čas osebno raste, na podlagi izkušenj je uspešno reševal težave, naučil se je vztrajati pri svojih stališčih in pravičnih zahtevah. Vse to je znal ustrezno izraziti v besedah pri pogajanjih s faraonom, po drugi strani pa tudi v pogovorih z ljudstvom. Seveda pa pri tem ni bil vedno uspešen, na kar je kazala zavrnitev prve Mojzesove prošnje, da bi faraon dovolil ljudstvu opraviti daritve svojemu bogu v puščavi. Tudi ljudstvo se je odvrnilo od njega in ga ni poslušalo več, saj so jim faraon in njegovi priganjači naložili še večjo tlako prav zaradi Mojzesove prošnje.

Porazi, padci in razočaranja pa Mojzesa niso pahnili v obup, saj se je z Božjo pomočjo v njegovo zavest že zarisalo njegovo poslanstvo (rešitev izraelskega ljudstva) kot smisel njegovega življenja. Zavedanje o svojem poslanstvu človeka najbolj usposobi za prenašanje trpljenja (Frankl 2014a, 52). S trpljenjem pa človek tudi raste in dozoreva v sebi (60). Mojzes je na svoji poti osebne rasti in dozorevanja doživljal tudi neuspehe, vendar ga v povezanosti z Bogom tudi to ni odvrnilo od začrtane poti in iskanja novih možnosti. Obogaten z izkušnjami neuspehov pa tudi svoje moči ni zlorabljal in sebe ni postavljaj v ospredje kot voditelja, saj se je zavedal relativnosti uspeha.

Ker po devetih nadlogah in po vseh čudežih, ki sta jih pred faraonom naredila Mojzes in Aron, faraon še vedno ni pustil oditi Izraelcem iz egiptovske dežele, je Gospod rekel Mojzesu: »Še eno nadlogo pripeljem nad faraona in nad Egipt, potem vas bo odpustil od tod. Ko vas bo končno odpustil, vas bo od tod celo izgnal.« (2 Mz 11,1)

Mojzes je odšel k faraonu in mu povedal, kar je govoril Gospod, da bo umrl vsak prvorojenec v egiptovski deželi, od prvorojenca faraona, ki naj bi sedel na njegovem prestolu, do prvorojenca sužnje ob mlinu in vsak prvenec živine. (2 Mz 11,5) Izraelcem pa se ne bo zgodilo nič žalega in tako bodo Egipčani spoznali, da Bog dela razliko med njimi in Izraelci.

1.12 Pomen praznovanja pashe za izraelsko ljudstvo

Pasha je starozavezni obred, glavna vsebina tega največjega praznika pa je izhod iz Egipta, to je največji starozavezni odrešenjski dogodek, ki se je vtisnil globoko v spomin izraelskega ljudstva. Z rešitvijo iz Egipta je Bog Izraelce »privedel k sebi« (Rozman 1992, 60). Bog se je resnično odzval na stisko izraelskega ljudstva in ga odrešil egiptovske sužnosti, izraelsko ljudstvo pa ga je zato častilo kot edinega pravega boga.

Bog pa je Mojzesu naročil, naj obred pashe z ljudstvom opravi že pred izhodom iz Egipta. Ljudje so se torej veselili rešitve izpod egiptovske sužnosti, še preden se je ta dejansko zgodila. Veselje nad prihodnostjo jih je utrdilo v prepričanju v uspeh in so svojo odrešitev sprejeli kot dejstvo. Nihče med Izraelci ni več dvomil o tem, da bodo zares zapustili Egipt ter se rešili sužnosti in trpljenja, ki sta ju težila 430 let. Veselje in upanje na svobodo pa sta ljudi tudi povezala, kar je bilo tudi sicer nujno, da so na dolgi in naporni poti lažje premagovali težave. Ob razlagi za pashalni obred je Bog prvič v svetopisemski zgodovini ljudstvo nagovoril kot skupnost (Gerjolj 2009, 276): »Govorita vsej Izraelovi skupnosti in recita: 'Deseti dan tega meseca naj si vsak priskrbi po eno jagnje za družino, po eno jagnje za hišo.'« (2 Mz 12,3)

Izhod iz Egipta je za Izraelce državotvorni dogodek. Postali so narod s svojo zgodovino in s svojim jezikom, kar so že imeli, Bog pa je izpolnil obljubo in jim dal v posest obljubljeni deželo Kanaan (Rozman 1992, 60). V spomin na ta dogodek Izraelci vsako leto praznujejo sedemdnevno pasho, ki je predpisana v Drugi Mojzesovi knjigi. Ko jedo nekvašen kruh, se spominjajo naglice, s katero so se njihovi predniki odpravili na pot. Grenka zelišča, ki so jih jedli, simbolizirajo egiptovsko suženjstvo (Comay 2002, 270).

Pečeno meso, pashalno jagnje, pa simbolizira Boga, ki odjemale grehe tako, da ljudem prizanese in jim odpusti (Gerjolj 2009, 274). Preden se ljudstvo odpravi na dolgo pot, naj ob praznovanju pashe reši medsebojne spore in zamere z odpuščanjem drug drugemu, kar jih bo povežalo v trdno skupnost. Na dolgi poti odrešitve jih čaka veliko preizkušenj, ki jih bodo z Božjo pomočjo lahko premagovali le skupaj, ob medsebojni pomoči.

Rešitev iz Egipta je upanje za vsako drugo rešitev in zgled vsake rešitve, ki jo Bog nakloni človeštvu, tudi rešitev iz greha in posledic greha, tako da odrešenjska zgodovina Izraela postane odrešenjska zgodovina vsega sveta. Izhod je postal vsebina največjega praznika pashe – velike noči, ki so jo obhajali kot praznik narodne rešitve (Rozman 1992, 61).

Jezusova zadnja večerja je tesno povezana z velikonočnim izročilom. Po Janezovem evangeliju je Jezus umrl ob uri, ko so v templju klali velikonočna jagnjeta, zato so kristjani kasneje Jezusa prepoznali kot pravo Jagnje (Benedikt XVI. 2011, 119). Jezusova zadnja večerja z učenci, na četrtek zvečer, sicer ni velikonočna večerja, ker je Jezus vedel za svojo smrt, zaradi katere ne bo več mogel s svojimi najbližjimi jesti velikonočnega jagnjeta. Zato je povabil svoje učence k zadnji večerji, ki ni pripadala nobenemu judovskemu obredu, pač pa je bilo to njegovo slovo, »ko je dal nekaj novega, samega sebe je podaril kot pravo jagnje in s tem ustanovil svojo veliko noč« (Benedikt XVI. 2011, 120). Čeprav ni šlo za velikonočni obed po judovskih predpisih, obstaja notranja povezanost celote: Jezusove smrti in vstajenja. Navedeno je razvidno iz Lukovega evangelija: »Srčno sem želel jesti z vami to velikonočno jagnje, preden bom trpel. Povem vam, da ga ne bom več jedel, dokler se ne dopolni v Božjem kraljestvu« (Lk 22,15s; Benedikt XVI. 2011, 120).

»Ko danes obhajamo veliko noč, prehod Jezusa Kristusa iz smrti v vstajenje, obhajamo tudi prehod vsakega vernika, ki po krstu vstane s Kristusom v novo življenje.« (Filipič 1996, 9)

2. Izhod iz Egipta in potovanje h gori Sinaj

2.1 Deseta nadloga in izhod iz Egipta

Kar je Gospod napovedal Mojzesu, se je tudi zgodilo. Umrli so vsi prvorojenci v egiptovski deželi, »od prvorojenca faraona, ki naj bi sedel na njegovem prestolu, do prvorojenca jetnika, ki je bil v ječi, in vse prvence živine« (2 Mz 12,29b). Izraelcem pa se ni zgodilo nič, saj so ravnali tako, kot jim je naročil Mojzes. S krvjo jagnjetov, ki so jih zaklali za pasho, so pomazali naddurje in podboje vrat, in ko je šel Gospod skozi Egipt, ni pustil pobijanja prvorojencev v hišah, kjer so bili podboji in naddurje pomazani s krvjo. »Kri jagnjeta jim je prinesla rešitev pred smrtjo in je povezana z dogodkom osvoboditve. Od tod izvira simbol Kristusa kot nedolžnega jagnjeta, darovanega v spravo za naše grehe.« (Filipič 1996, 9)

Faraonovo zatiranje izraelskega ljudstva, ki se je ves čas stopnjevalo z nalaganjem vse hujše tlake in privedlo do njegovega ukaza, naj vržejo v Nil vse moške novorojence, je izzvalo Božji udarec, saj je tak poseg človeškega vladarja v nasprotju z Božjimi merili. Deseta nadloga, s katero je Bog udaril Egipčane – pomor moških prvorojencev – je torej tisti Božji udarec, ki je privedel do faraonovega popuščanja Božji avtoriteti, ki je ontološka in absolutna (Krašovec 1999, 111–117). Bog ne uporablja relativnih meril, temveč absolutna. Njegove temeljne dejavnosti vključujejo »odrešenje, pravičnost, zvestobo, pogojno prizanesljivost in pravičnost v sodbi njegovega ljudstva« (Krašovec 1999, 127).

Po pomoru prvorojencev je faraon poklical Mojzesa in Arona ter jima dejal, naj odpeljeta Izraelce iz Egipta. Tudi Egipčani so Izraelce priganjali k odhodu, saj so se bali za svoja življenja, ker so videli, da jim Izraelci prinašajo nesrečo. Izraelci so po 430 letih sužnosti zapustili egiptovsko deželo. Mojzes je s seboj vzel tudi Jožefove kosti, kot je Jožef s prisego zavezal Izraelove sinove: »Zagotovo vas bo Bog obiskal, takrat od tod odnesite s seboj moje kosti!« (2 Mz 13,19b)

2.2 Faraonovo zasledovanje Izraelcev na poti v obljubljeno deželo

Na potovanju je Izraelce podnevi vodil dimni, ponoči pa ognjeni steber, vendar jih Bog ni vodil prek dežele Filistejcev, ki je bila krajša, pač pa so zavili na vzhod, proti Trstičnemu morju (Rdeče morje). »Faraonu in njegovim služabnikom se je spremenilo srce glede ljudstva in so rekli: 'Kaj smo storili, da smo odpustili Izraela iz svoje službe?'« (2 Mz 14,5b) Faraon se je s šeststo vozovi in z bojevniki pognal za njimi in jih dohitel, ko so taborili ob morju.

Izraelci so se močno prestrašili in obžalovali svoj odhod, spraševali so Mojzesa, zakaj jih je izpeljal iz Egipta, saj bi bilo zanje bolje še naprej služiti Egipčanom kot umreti v puščavi. Mojzes pa ni razmišljal o vdaji faraonovi vojski. Ljudstvo je tolažil, hrabil in spodbujal, naj se ne boji. Na svoji življenjski poti se je Mojzes srečeval s težkimi razmerami in preizkušnjami ter jih uspešno reševal. Z uspehi pa sta se izboljševali njegova samozavest in pozitivna samopodoba. Njegove pozitivne religiozne izkušnje so mu pomagale premagovati strah, saj je vedno našel rešitev, kadar se je obrnil na Boga. Tudi tokrat se je obrnil Nanj, Bog pa ga je grobo zavrnil. »Kaj vpiješ k meni? Govori Izraelovim sinovom, naj odrinejo! Ti pa povzdigni svojo palico in iztegni svojo roko nad morje ter ga razdeli, da bodo Izraelovi sinovi šli sredi morja po suhem!« (2 Mz 14,15b-16)

Mojzes je storil tako. »Gospod je gnal morje z močnim vzhodnim vetrom celo noč nazaj. Morje je spremenil v suho zemljo in vode so se razdelile. Izraelovi sinovi pa so šli sredi morja po suhem in vode so jim bile kakor zid na njihovi desni in na njihovi levi.« (2 Mz 14,21b-22)

Egipčani so se z vozovi pognali za njimi, in ko so bili sredi morja, so se vode vrnile na staro mesto in zagrnile vso faraonovo vojsko.

Gospod je s svojo grobo zavrnitvijo Mojzesa opomnil, da z ljudstvom niso storili vsega za svojo rešitev, da se torej niso dovolj potrudili, saj uspehi ne pridejo sami od sebe, pač pa je pot do končnega cilja običajno dolga in naporna. V zavzetosti za skupnost, ki ji je tudi

sam pripadal, se Mojzes o smiselnosti poti ni spraševal. Njegov cilj je bil jasen. Ljudstvo, ki je tako dolgo trpelo pod egiptovsko oblastjo, je želel popeljati v svobodo. Zavedal se je, da tega sam ne zmore in da je potrebno tudi zaupanje ljudstva vanj kot voditelja. O svojem poslanstvu ni dvomil več, kot tudi ne o Božji pomoči, zato je tudi ljudstvo spodbujal, naj vztraja na poti v obljubljeni deželi in v zaupanju v Gospoda. »Gospod se bo bojeval za vas, vi pa ostanite mirni!« (2 Mz 14,14)

Izraelci so uspešno rešitev proslavili s praznovanjem, pesmijo in plesom. Gospodu so zapeli Mirjamino pesnitev.

2.3 Potovanje skozi puščavo

Po praznovanju so Izraelci pot nadaljevali od Trstičnega morja (Rdeče morje) proti puščavi. Ker po treh dneh hoje niso našli vode, so začeli godrnjati, zato se je Mojzes h Gospodu obrnil po pomoč. Ko je Mojzes po njegovem nasvetu vrgel les v grenko vodo, ki se je imenovala Mara, je voda postala sladka.

Gospod je Mojzesa opomnil, da ne izraelsko ljudstvo ne Mojzes sam še nimajo dovolj izkušenj za oblikovanje trdne trajne skupnosti, zato bo moral ravnati po zapovedih, ki jih bo postavil Gospod, in izpolnjevati vse njegove zakone.

Izraelsko ljudstvo se je utaborilo v Elinu ob vodi, kjer je bilo dvanajst studencev in sedemdeset palm. Od tod pa so po dveh mesecih in pol po izhodu iz Egipta prišli v puščavo Sin. Tam so spet začeli godrnjati zoper Mojzesa in Arona ter jima očitali, da sta jih odpeljala iz Egipta, kjer so imeli dovolj hrane, tu v puščavi pa da bodo pomrli od lakote. Mojzes in Aron na te očitke nista odgovarjala, vse dokler ni Gospod Mojzesu obljubil, da bo za ljudstvo poskrbel tako, da bodo proti večeru jedli meso, zjutraj pa kruh. Vsak naj si nabere toliko, kolikor potrebuje za tisti dan, le šesti dan naj naberejo še enkrat toliko, kajti sedmi dan hrane ne bodo našli. Šesti dan naj pripravijo toliko hrane, da je bo dovolj tudi za sedmi dan, ko je dan počitka in ne bodo delali (sobota). Tako so Izraelci jedli manj štirideset let, dokler niso prišli do meje kanaanske dežele.

Izraelci so potovali globlje v puščavo, v južni del Sinajske puščave, in se utaborili v Refidimu. Vode za pitje ni bilo, zato so se začeli prepirati z Mojzesom, ker jih je odpeljal iz Egipta, sedaj pa bo z žejo pomoril njih, njihove otroke in njihovo živino (2 Mz 17,3b). Mojzes se je spet obrnil na Gospoda, saj se je bal, da ga bo nehvaležno ljudstvo kamenjalo. Tudi tokrat je Mojzes dobil pomoč; Gospod mu je svetoval, naj zbere nekaj starešin in naj s palico, s katero je udaril Nil, udari po skali na Horebu. Mojzes je naredil, kar mu je Bog naročil, in iz skale je pritekla pitna voda, da je ljudstvo pilo. Kraj je poimenoval Masa in Meriba (iz glagolov preizkušati, prepirati) (Comay 2002, 271), »zaradi prepira Izraelovih sinov, in ker so skušali Gospoda ter rekli: 'Ali je Gospod v naši sredi ali ne?'« (2 Mz 17,7b)

Na poti v obljubljeni deželo je bilo ljudstvo podvrženo novim in vse težjim preizkušnjam, tako da je začelo razmišljati o smiselnosti potovanja in si celo zaželelo vrnitve v suženjstvo. Zaradi pomanjkanja hrane in vode je prevladala želja po zadovoljitvi osnovnih življenjskih potreb, predvsem pa, da bi se do sitega najedli kruha in mesa.

Kadar taka »krizna obdobja« trajajo dlje časa, lahko to privede do moralnega razkroja, tako v skupnosti kot pri posamezniku. Težnja po preživetju je tako močna, da moralne in etične vrednote izgubijo pomen. Zaradi revščine in pomanjkanja prihaja do razpada družin, pojavljajo se brezdomstvo, kriminal, narkomanija.

Tudi pri Izraelcih so bile moralne in etične vrednote že močno načete, saj so Mojzesa zaradi pomanjkanja hrane in vode že skoraj kamenjali, čeprav je zanje storil veliko dobrega. Zato je Gospod pravi čas ponudil rešitev, ko jim je poslal kruh in meso. Tako so lahko nadaljevali potovanje, uspešno prebrodene izkušnje so jih povezale in utrdile zaupanje v Mojzesa. Ko so spet trpeli žejo, ker v puščavi ni bilo vode, se je Mojzes vnovič obrnil na Boga. Ta mu je svetoval, naj vzame palico, naj se pri reševanju problema spomni preteklih izkušenj in da izhode iz stisk spremljata bolečina in trpljenje (Gerjolj 2009, 296).

2.4 Bitka z Amalečani

Spoznanje Izraelcev, da bo pot v svobodo še dolga in naporna ter da se bodo s težavami še srečevali, se je kmalu potrdilo. Grozil jim je napad Amalečanov, bojevitega puščavskega plemena, najverjetneje Ezavovih potomcev (Gerjolj 2009, 298). Mojzes je takoj poklical Nunovega sina Jozueta in mu naročil, naj zbere može za boj zoper Amaleke. Sam se bitke ni udeležil, pač pa je vzel v roke Božjo palico in šel na vrh hriba skupaj z Aronom in Hurom. V bitki z Amaleki so zmagovali Izraelci, dokler je Mojzes roki s sveto palico držal kvišku, ko pa ju je od utrujenosti spustil, so zmagovali Amalečani. Aron in Hur sta Mojzesa posedla na kamen in mu vsak na eni strani podpirala roki vse do sončnega zahoda. Tako so Izraelci premagali Amalečane, Mojzes pa je postavil oltar in ga poimenoval »Gospod je moj prapor«. Rekel je: »Roka je nad Gospodovim prestolom! Gospod se bo vojskoval z Amalekom iz roda v rod.« (2 Mz 15-16)

Mojzes je pravočasno prepoznal nevarnost, ki je grozila s približevanjem Amalečanov, zato je še pred njihovim napadom poslal Jozueta z možmi v boj z njimi. S tem je sovražnika presenetil in preprečil, da bi morebitna zmaga Amalečanov pri Izraelcih povzročila izgubo motivacije za nadaljnje potovanje in za svobodno življenje ter da se ne bi spet prebudila želja po vrnitvi v sicer suženjsko, a po drugi strani gmotno preskrbljeno življenje v Egiptu.

Mojzes pa je vzel Božjo palico in se podal na hrib. Spremljala sta ga Aron in Hur. Mojzesova molitev in trdna vera, da je Bog še z njimi, je prinašala Izraelcem uspeh v boju, vendar je Mojzes potreboval podporo Arona in Hura. Skupna molitev, medsebojno spodbujanje v veri, upanju, v prizadevanju za doseg skupnega cilja pa sta prinesla končno zmago nad Amalečani.

2.5 Prihod Jitra in Mojzesove žene z otroki

K Mojzesu v puščavo je po končani bitki z Amalečani prišel njegov tast Jitro in s seboj pripeljal Mojzesovo ženo Ciporo s sinovoma. Mojzes se je obiska zelo razveselil. V šotoru je tastu pripovedoval o izhodu izraelskega ljudstva iz Egipta, o tem, kaj je Gospod storil faraonu in Egipčanom, o potovanju z izraelskim ljudstvom in Božji pomoči, ki je

zagotavljala uspešnost potovanja. Jitro ga je poslušal in se iskreno veselil rešitve izraelskega ljudstva. Rekel je: »Slavljen Gospod, ki vas je rešil iz rok Egipčanov in faraona; ki je rešil ljudstvo izpod roke Egipčanov. Zdaj vem, da je Gospod večji od vseh bogov, kajti proti njim je obrnil to, kar so snovali zoper nas.« (2 Mz 18,10-11)

Na hebrejskem oltarju je opravil žgalne in klavne daritve. V čast Mojzesovega tasta so priredili praznovanje, kamor so prišli tudi Aron in vsi Izraelovi starešine.

Jitro je ostal v taboru še naslednji dan po praznovanju. Videl je Mojzesa, ki je sodil v sporih med ljudmi, ljudstvo pa je tam stalo od jutra do večera. Jitro je Mojzesa najprej podučil, da ni dobro, da dela vse sam, da vsega sam ne bo zmožel in da bosta podlegla tako on kot tudi ljudstvo, ki je z njim. Svetoval mu je, naj zastopa ljudstvo pred Bogom in naj razlaga postavbo in zakone, poišče pa naj si najzanesljivejše može in jih imenuje za načelnike. Mojzes je upošteval tastov nasvet, med ljudstvom izbral može in jih postavil za poglavarje. Ti so potem sodili ljudstvu, le večje zadeve so prinašali Mojzesu, vse manjše zadeve pa so sodili sami. Vloga rešitelja ljudstva, ki mu jo je Bog namenil, je Mojzesa popolnoma prevzela, tako da je to postalo glavni cilj njegovega življenja. Pomoč brata Arona, ki mu ga je Bog poslal v času priprav na potovanje, je Mojzes sprejel in njuno sodelovanje je trajalo še med potovanjem.

Vendar je bil Mojzes z vlogo rešitelja tako zavzet in tudi obremenjen, da ni pomislil, da bi si izbral sodelavce med ljudstvom in del obveznosti prenesel nanje. To je bila posledica njegove velike odgovornosti, ki jo je čutil do svojega ljudstva po izpeljavi iz Egipta. Zato je potreboval nasvet tasta Jitra, ki je kot nepristranski opazovalec spoznal, da si je Mojzes naložil pretežko breme, in mu zato svetoval, naj postavi načelnike, ki bodo skupaj z njim skrbeli za ljudstvo. Jitro se je izkazal kot Mojzesov svetovalec pri vzpostavljanju upravnega sistema, potem pa se je vrnil v svojo deželo.

3. Sklenitev Sinajske zaveze

3.1 Sinajska zaveza

V tretjem mesecu po izhodu iz Egipta so Izraelci dosegli Sinajsko puščavo. Sredi puščave je gorski masiv granitnih vrhov, obdan s kanjoni. Izraelci pa so se utaborili nasproti gore Sinaj. Gospod je z gore poklical Mojzesa in mu povedal, da bo izraelsko ljudstvo njegova posebna lastnina med vsemi ljudstvi, toda le če bodo zares izpolnjevali njegove zapovedi. Rekel je: »Vi mi boste kraljestvo duhovnikov in svet narod.« (2 Mz 19,6a) Mojzes je te besede prenesel ljudstvu, to pa je odgovorilo, da bodo storili, kar je rekel Gospod.

Potem je Gospod naročil, naj ljudstvo v dveh dneh opere svoja oblačila, tretji dan pa naj bo pripravljeno, ker bo Gospod stopil na goro Sinaj. Tretji dan je Mojzes popeljal ljudstvo do vznožja gore. »Vsa gora Sinaj je bila v dimu, zato ker je Gospod v ognju stopil nanjo. Njen dim se je dvigal kakor dim topilne peči in vsa gora se je silno tresla.« (2 Mz 19,18) Ljudstvu pa je bilo naročeno, naj se gori ne približa. Nato je Gospod slavnostno izrekel deset zapovedi. Ljudstvo je trepetalo in stalo od daleč, Mojzes pa jim je dejal, naj se ne bojijo, da jih Gospod le preizkuša, da ne bi grešili. Mojzesu je bilo oznanjenih še več postav in predpisov ter kazni za kršilce. Mojzes je pod goro postavil oltar z dvanajstimi kamni za dvanajst Izraelovih rodov. Nato je poslal mladeniče, Izraelove sinove, da so darovali žgalne daritve in žrtvovali junce. Mojzes je ljudstvu prebral knjigo zaveze ter oltar poškopil z žrtveno krvjo (Comay 2002, 272) kot s »krvjo zaveze, ki jo je Gospod po vseh teh besedah sklenil z vami« (2 Mz 24,8).

3.2 Mojzes prejme postavo za izraelsko ljudstvo

Mojzesa je Gospod poklical k sebi na goro, da mu izroči kamniti plošči, na kateri je zapisal postavo in zapovedi ljudstvu v poduk. Mojzes je vodenje ljudstva prepustil Aronu in Huru, sam pa se je s pomočnikom Jozuetom povzpел na goro. Tam je ostal štirideset dni in štirideset noči. Izraelci se takrat gori niso smeli približati. Gospod je Mojzesu

izročil dve kamniti plošči, plošči pričevanja, popisani z obeh strani, pisava pa je bila Božja pisava, vrezana na ploščah. Mojzes je dobil deset zapovedi, razne postave in predpise ter kazni za kršilce. Dobil je tudi podrobna navodila za izdelavo skrinje zaveze, v kateri naj bi bili shranjeni tabli postave in Božje pohoštvo, okrasje in oblačila, vse iz zlata in dragocenih materialov (Calvocoressi 1993, 155).

3.3 Zlato tele, ki ga je ljudstvo častilo kot svoje novo božanstvo

V času Mojzesove odsotnosti, ko je Bog želel z ljudstvom skleniti zavezo prek Mojzesa na gori Sinaj, je ljudstvo postalo nestrpno in si zaželelo bolj vidnega Boga (Filipič 1996, 10). Arona so nagovorili, naj jim naredi bogove, ki bodo hodili pred njimi. Aron jih je pozval, naj mu prinesejo vse zlate uhane, ki jih nosijo žene, sinovi in hčere, kar so tudi storili, in iz zbranega zlata je Aron ulil zlato tele. Pred zlatim teletom je ljudstvo izpovedalo isto vero kot pred živim bogom Jahvejem. »To so tvoji bogovi, Izrael, ki so te izpeljali iz egiptovske dežele!« (2 Mz 32,4b) Ljudstvo je opravilo žgalne daritve in prinašalo mirovne daritve, potem pa so jedli, pili in se zabavali.

Bog je Mojzesu povedal, kaj je storilo ljudstvo – da si je naredilo ulito tele in ga častilo kot pravega Boga. Gospod je rekel Mojzesu: »Videl sem to ljudstvo in glej, trdovratno ljudstvo je. Sedaj pa me pusti, da se vname moja jeza zoper nje in jih pokončam, tebe pa naredim za velik narod!« (2 Mz 32,9-10) Tako je pred Gospodom ostal le Mojzes sam, ki se ni pregrešil z odpadom k zlatemu teletu. Vendar kljub temu ni mogel sprejeti uničenja svojega ljudstva, o katerem je govoril Gospod, in tudi ne ponujene časti, da bi postal začetnik naroda. Šlo mu je le še za rešitev svojega ljudstva, ki ga je kljub njegovi grešnosti in nehvaležnosti do Gospoda močno vzljubil.

Mojzes se je prestrašil Božje jeze in Gospoda zaprosil, naj prizanesse njegovemu ljudstvu, ki ga je z močno roko izpeljal iz egiptovske sužnosti. Spomnil je Gospoda na prisego, ki jo je dal Abrahamu, Izaku in Izraelu, ter tudi na to, da bodo Egipčani govorili, da je Izraelce izpeljal iz Egipta zato, da bi jih pomoril in izbrisal s površja zemlje. Gospod se je ljudstva usmilil in ga ni pokončal.

Mojzes je vzel plošči pričevanja in z Jozuetom sta odšla z gore. Ko je Mojzes videl, da ljudstvo časti in pleše okoli zlatega teleta, se je močno razjezil. Vrgel je plošči po tleh, da sta se razbili, tele pa sežgal in ga zmlal v prah. Prah je stresel v vodo in jo dal piti Izraelovim sinovom. Oštel je tudi Arona, ta pa se je izgovarjal na ljudstvo, ki je hotelo »novega boga«, zato je zlato, ki so mu ga prinesli, vrgel v ogenj in izšlo je tele. Mojzesova jeza je bila upravičena, saj se je zavedal, da se je ljudstvo zaradi storjenega greha povsem oddaljilo od Boga, kar bi lahko pomenilo propad izraelskega ljudstva, ki pa ga je Mojzes kljub vsemu ljubil. »Bistvo njegovega greha je v tem, da se ne podreja absolutni in skrivnostni Božji volji, temveč hoče uveljaviti svojo voljo v skladu s svojimi nizkotnimi potrebami.« (Krašovec 1999, 131)

Mojzes je spoznal, da je med ljudstvom potrebna temeljita čistka, zato je pozval tiste, ki so za Gospoda, naj stopijo k njemu. Pristopili so vsi Levijevi sinovi in Mojzes jim je ukazal, naj z mečem pobijejo tristo mož malikovalcev.

3.4 Mojzes ponovno prosi Boga za ljudstvo

Zaradi velikega greha, ki ga je zagrešilo ljudstvo s tem, da so kot boga častili zlato tele, je šel Mojzes ponovno h Gospodu in prosil za odpuščanje. Če pa Gospod ljudstvu ne more odpustiti, naj tudi njega, Mojzesa, izbriše iz knjige življenja.

Gospoda je Mojzesova zavzetost za ljudstvo močno ganila, saj izbris iz Božje knjige pomeni njegovo smrt. Zato je Mojzesu pokazal novo pot v prihodnost z besedami: »Pojdi zdaj, odpelji ljudstvo tja, kamor sem ti rekel! Glej, moj angel pojde pred teboj.« (2 Mz 32,34a)

Greha pa ljudstvu tudi ni mogoče odpustiti kar tako, zato je Bog Mojzesu povedal, da jih bo kaznoval na dan svojega obiskanja (Filipič 2009, 153). Ljudstvo je svojo krivdo že spoznavalo, zato jim je Gospod prizanesel z najhujšo kaznijo z uničenjem, kaznovanje pa je prenesel v prihodnost. Svoje obljube o podelitvi obljubljenе dežele ni preklical in je Mojzesa pozval, naj potovanje z ljudstvom nadaljuje (Krašovec 1999, 136).

3.5 Potovanje proti obljubljeni deželi

Gospod je Mojzesa pozval, naj z ljudstvom nadaljuje potovanje v obljubljeno deželo. Na poti jih je spremljal Gospodov angel, samega Gospoda pa ni bilo med njimi, ker je bilo ljudstvo trdovratno in bi ga lahko pokončalo na poti. Ljudstvo je žalovalo, ko je to slišalo, in tudi okrasja ni več nosilo. Zavedali so se namreč, da Gospod ne bo hodil z njimi zaradi njihovega odpadnega ravnanja, čaščenja zlatega teleta, to pa je bilo narejeno prav iz okrasnih predmetov, ki so jih nosili. Z zavračanjem teh predmetov so želeli pokazati, da obžalujejo storjeni greh.

3.6 Shodni šotor

Mojzes je svoj šotor razprostrl zunaj tabora in ga poimenoval shodni šotor. V njem se je pogovarjal z Gospodom in takrat se je pred vhod spustil oblačni steber, ljudstvo pa se je pri vseh vstopih v svoje šotore priklanjal in častilo Boga. Ljudstvo je tako izkazovalo spoštovanje Gospodu in Mojzesu. Tudi če je kdo od ljudstva iskal Gospoda, je šel k shodnemu šotoru (2 Mz 33,7-11).

Mojzes pa je še naprej prosil za odpuščanje. Najprej je spomnil Gospoda, da mu je rekel: »Poznam te po imenu in našel si milost v mojih očeh.« (2 Mz 33,12b) Zato je Mojzes prosil Gospoda, naj mu pokaže pot in naj se spomni na svoje ljudstvo. Gospod mu je sicer zagotovil svojo navzočnost na poti, vendar se je Mojzes zavzemal za ljudstvo in ga prosil še naprej, naj hodi sredi svojega ljudstva, ker bo le tako moč spoznati, da sta tako Mojzes kot njegovo ljudstvo našla milost v Gospodovih očeh. Mojzesova neizmerna ljubezen do ljudstva kot tudi njegova velika odgovornost za poslanstvo, ki mu je bilo naloženo, sta bili nagrajeni z Gospodovo privolitvijo. Gospod je rekel Mojzesu: »Tudi to, kar si govoril, bom storil, kajti našel si milost v mojih očeh, saj te poznam po imenu.« (2 Mz 33,17)

4. Obnovitev zaveze

Gospod je Mojzesa pozval, naj izseka dve kamniti plošči in ju prinese na sinajsko goro. Gospod bo nanju napisal besede, ki so bile napisane na prvih ploščah, in tako kot prvič naj se tudi sedaj nihče ne približa gori. Mojzes je naslednje jutro vzel plošči in odšel na goro.

Ko je Gospod na gori govoril o svoji dobroti, zvestobi, odpuščanju in kaznovanju za krivdo, se je Mojzes priklonil in ga počastil, saj je vedel, da je obnova zaveze mogoča le zaradi Gospodove prizanesljivosti (Krašovec 1999, 145). Mojzes je Gospoda ponovno prosil, naj hodi med ljudstvom, kajti če je on sam našel milost v njegovih očeh, naj Gospod odpusti krivdo in gre k svojemu ljudstvu ter hodi med njimi. Mojzesa za odpad ljudstva ni zadela nobena krivda, v prošnjah Gospodu pa se je kljub temu poenotil z ljudstvom in prosil Gospoda, naj tudi ljudstvo občuti milost Božje bližine (Filipič 2009, 154).

Po vseh Mojzesovih prošnjah, ki so bile izrečene iz srca, in ko je tudi ljudstvo pokazalo obžalovanje za storjeni greh, je bil Gospod pripravljen obnoviti zavezo. Vendar pa bi moralo ljudstvo izpolnjevati zapovedi in zaveze, ki so bile napisane na ploščah. Ne sklepa naj zaveze s prebivalci dežele, v katero bodo prišli, naj ne časti njihovih bogov in naj zruši njihove oltarje. Zaveza obsega obljube in ukaze, prepoved malikovalstva, zapoved o soboti, bogoslužne predpise o praznikih, darovanje prvin in žrtvah (SPJ 2014, 194; opomba k 2 Mz 34,10-28).

Mojzes je na plošči napisal besede zaveze, deset besed. Na gori je bil štirideset dni in štirideset noči in ni jedel kruha ne pil vode (2 Mz 34,28).

4.1 Mojzesovo žareče obličje

Ko se je Mojzes vrnil z gore, je njegov obraz žarel, zato so se mu Aron in drugi bali približati. Mojzes pa jih je poklical k sebi in jim zapovedal vse, kar je govoril Gospod na sinajski gori. Žarenje Mojzesovega obraza je bilo znak, da je govoril z Gospodom in da je ta pogovor nanj naredil zelo močan vtis, kar se je pokazalo na njegovem obrazu. Pri Izraelcih pa je to vzbujalo strah in spoštovanje.

4.2 Sveti šotor in skrinja zaveze

Mojzes je na gori prejel natančna navodila za izdelavo svetega šotora. Gradnjo so s skupnimi močmi dokončali in Gospod je prišel v vsej svoji slavi prebivati med svoje ljudstvo (Filipič 1996, 10). Skrinjo zaveze so izdelali iz akacijevega lesa, prekrita z zlatom. Vanjo so shranili plošči pričevanja, ki ju je Mojzes prejel na gori, in tudi druge dokumente in zapise, ki urejajo življenje v skupnosti, ter tudi dogodke iz zgodovine, kulturno dediščino in vse, kar predstavlja narodno identiteto (Gerjolj 2009, 308). Skrinjo pokriva spravni pokrov iz čistega zlata, na obeh koncih pa sta dva keruba, ki s svojimi perutmi zaslanjata pokrov in sta z obrazom obrnjena drug proti drugemu (2 Mz 37,1-9). Skrinjo zaveze so postavili v shodni šotor.

Mojzes je v navzočnosti ljudstva posvetil šotor in Gospodovo veličastvo je napolnilo prostor. Ko je nad šotorom lebdel ogenj ali oblak, se Izraelci niso premaknili, ko pa se je oblak dvignil, so nadaljevali potovanje (2 Mz 40,34-35).

4.3 Izraelci nadaljujejo potovanje

Izpod sinajske gore so se Izraelci odpravili proti severu v Paransko puščavo. Ljudstvo je kmalu spet začelo izražati nezadovoljstvo in bi se bilo najraje vrnilo v Egipt. Mojzes je potožil Bogu, da ne zmore sam voditi ljudstva, zato mu je Gospod dodelil sedemdeset mož, da so delili breme odgovornosti z Mojzesom.

Nato so se ustavili v Kadešu Barneji in se približali južnemu robu Kanaana. Mojzes je izbral dvanajst mož, po enega iz vsakega rodu, in jih poslal, da bi pregledali, »kakšna je dežela in kakšni ljudje prebivajo v njej« (4 Mz 13,18). Ogledniki so se vrnili po štiridesetih dneh in povedali, da Kanaan sicer je obljubljeni dežela, v kateri se cedita med in mleko, vendar so ta mesta utrjena in velika, veliki in močni so tudi ljudje. Na jugu živijo Amalečani, na naseljenih območjih so Hetejci, Jebusejci, Amorejci. Ogledniki so s seboj prinesli sadeže, ki so jih videli na poti, vejo vinske trte z grozdom sta morala zaradi teže nositi dva moža. Povedali so tudi, da so tam živeči ljudje tako veliki, da so se sami sebi zdeli kot kobilice.

Ko so ljudje slišali o deželi, kamor naj bi šli, so spet postali nezadovoljni in si zaželeli vrnitve v Egipt. Gospod pa se je razjezil zaradi nezaupanja ljudstva in njihove nevernosti, zato je sklenil, da nihče od tistih, ki so odšli iz Egipta, ne bo dosegel obljubljenih dežel, pač pa bodo štirideset let blodili po puščavi. Izraelci so tako postali nomadski pastirji. Preživela sta le Kaleb iz Judovega rodu in Jozue iz Efraimovega rodu. Kaleb je bil eden od oglednikov obljubljenih dežel, ki je predlagal, naj kljub neugodnim poročilom oglednikov nadaljujejo pot in zaupajo Gospodu, ki jim bo pomagal premagovati vse ovire na poti. Jozue pa je njegov predlog podprl. V Kadešu je umrla Mojzesova in Aronova sestra Mirjam in tam so jo tudi pokopali (Comay 2002, 275).

4.4 Aronova in Mojzesova smrt

Iz Kadeša, kjer so preživeli štirideset let, so se Izraelci odpravili na pot in prišli so h gori Hor. Na gori Hor je umrl Aron in nasledil ga je njegov sin Eleazar kot veliki duhovnik. Izraelci so za Aronom žalovali trideset dni.

Mojzes se je pripravljal, da popelje Izraelce zadnji del potovanja proti severu, na katerem so morali prestopiti še zadnjo reko – reko Jordan.

Še pred Aronovo smrtjo, ko je bila izraelska skupnost še v Kadešu, pa je Gospod rekel Mojzesu in Aronu: »Ker nista verovala vame, da bi me kot svetega izpričala pred očmi

Izraelovih sinov, ne bosta pripeljala tega občestva v deželo, ki jim jo dajem.« (4 Mz 20,12)

V Kadešu izraelsko ljudstvo ni imelo vode, zato so se začeli zbirati proti Mojzesu in Aronu. Prepirali so se z Mojzesom in ga spraševali, zakaj sta jih pripeljala v puščavo, da bodo tam umrli, in zakaj sta jih izpeljala iz Egipta v ta slabi kraj, kjer ni ne setve ne vinske trte niti vode za pitje (4 Mz 20,2-5).

Mojzes in Aron sta se obrnila h Gospodu, ki jima je rekel, naj zbereta ljudstvo pred skalo in iz nje izpeljeta vodo. Mojzes je vzel palico, z Aronom sta zbrala občestvo pred skalo in Mojzes je dejal: »Mar vam bova mogla iz te skale izpeljati vodo?« In Mojzes je vzdignil svojo roko in udaril s palico dvakrat po skali. Priteklo je mnogo vode in pila je skupnost in njihova živina (4 Mz 20,6-11).

Ker njuna vera ni bila trdna, Aronu in Mojzesu ni bilo dano priti v obljubljeni deželo. Aron je umrl na Horu. Mojzes pa je v treh poslovnih govorih obnovil celotno zgodovino Izraelcev od njihovega izhoda iz Egipta, Božje postave in bogoslužna pravila, deset zapovedi, ki jih je razglasil med bivanjem v puščavi, ter jim dal navodila glede naselitve v Kanaanu (Comay 2002, 276; Calvocoressi 1993, 158).

Mojzes se je povzpel na goro Nebo, na vrh Pisge, ki je nasproti Jerihi, in od tod je od daleč uzrl obljubljeni deželo. Gospod mu je rekel: »Dal sem ti, da jo vidiš na svoje oči, vanjo pa ne pojdeš.« (5 Mz 34,1-5). Mojzes je umrl v moabski deželi, star sto dvajset let. Umrl je tistega dne, ko je Jozue popeljal Izraelce čez reko Jordan (Calvocoressi 1993, 158). Pokopan je bil v dolini, v moabski deželi nasproti Bet Peorja, kje je njegov grob, pa se ne ve. Izraelski sinovi so Mojzesa objokovali na moabskih planjavah trideset dni (5 Mz 34,6-8).

5. Iskanje smisla življenja

5.1 Mojzesovo potovanje v obljubljeni deželi kot smisel življenja

Mojzesu ni bilo dano, da bi vstopil v obljubljeni deželi, čeprav je v času svojega življenja storil vse, da bi izpolnil svoje poslanstvo, in je bilo k temu usmerjeno vse njegovo ravnanje ter vse njegovo hrepenenje. Vse od Božjega klica iz gorečega grma se je pri Mojzesu začela oblikovati vizija o svobodi in lepšem življenju izraelskega ljudstva, ki mu je pripadal tudi sam. Z željo pripeljati svoje ljudstvo v deželo, ki jo je Gospod obljubil očakom Abrahamu, Izaku in Jakobu, je bil Mojzes tako prevzet, da je ta postala končni smisel njegovega življenja. Če bi Mojzesu uspelo s svojim ljudstvom vstopiti v obljubljeni deželi, bi bila njegova končni cilj in smisel dosežena in Mojzesovo življenje bi bilo izpolnjeno.

Obljubljena dežela je sinonim za smisel življenja (Gerjolj 2009, 309), tega pa v času življenja ni mogoče doseči, ker bi sicer življenje postalo nesmiselno. Zato je Gospod Mojzesu omogočil le pogled v obljubljeni deželi in pred izpolnitvijo zadnjega smisla – vstopa v obljubljeni deželi – je Mojzes umrl.

O smislu življenja je svojo teorijo razvil dr. Viktor E. Frankl, profesor nevrologije in psihiatrije, in jo poimenoval logoterapija (logos pomeni v grščini smisel). Logoterapija se ukvarja s smislom človeškega bivanja in s človekovim iskanjem tega smisla. Pri logoterapiji govorimo o volji do smisla, saj si človek prizadeva, da bi svojemu življenju našel smisel, torej je človekova volja do smisla prvobitna sila v njegovem življenju (Frankl 2013, 128-129).

Logoterapija temelji na treh zamislih, in sicer na svobodni volji, na volji do smisla in smislu življenja (Frankl 2014b, 9, 30). Svoboda volje pomeni, da človek zavzame stališče do vsakršnih okoliščin, ki ga doletijo in v katerih se znajde. Seveda je človek podvržen raznim omejitvam, vendar se je sposoben upirati in spopadati tudi z najhujšimi okoliščinami. Samo človek se je zmožen odtrgati od najhujših okoliščin, s katerimi se

lahko sooča. Zaradi edinstvene lastnosti samo-odtrganja se človek lahko odtrga celo od samega sebe. Človek lahko zavzame stališče do lastnega telesnega in duševnega stanja in si tako oblikuje lasten značaj. Človek torej izbere stališče do samega sebe, do svojih telesnih in duševnih pojavov, lahko se dvigne nad njihovo raven in odpre novo duhovno razsežnost (31).

Svoboda pomeni, da smo se sposobni odločati med več možnostmi in notranje razpolagamo sami s sabo. Ko se odločimo za eno od možnosti, ki so nam na voljo, pustimo druge, se od njih poslovimo. »Izbor je torej povezan z žrtvijo« (Zalokar Divjak 1998, 17), zato nas svoboda in z njo povezana odgovornost teži, vendar s sprejemanjem odločitev človek osebno raste. Svoboda in osebna odgovornost spadata v duhovno razsežnost (16-17).

Človek doseže duhovno razsežnost, kadar premišljuje o sebi, o svoji vesti. Vest je edinstven človeški pojav (Frankl 2014b, 32) in je tista, ki človeka vodi k iskanju smisla, ki mu omogoča izslediti enkrat in edinstven smisel, ki se skriva v vsaki situaciji. Vendar pa vest lahko človeka tudi zavede, tako da do zadnjega trenutka človek ne ve, ali je izpolnil smisel svojega življenja ali je le verjel, da ga je izpolnil. Tega ne vemo in ne bomo vedeli (Frankl 2005, 119).

Zapoved naše vesti pa je absolutna. »In ta vest nam zapoveduje, da se v vsakršnih razmerah in okoliščinah soočimo s svojo usodo – kakršna koli že je; in naša vest od nas zahteva, da na to usodo vplivamo, da delujemo, da vzamemo usodo v svoje roke, kadar je to mogoče; da smo pripravljeni tudi prevzeti usodo nase – če je to potrebno – ter da smo tedaj sposobni pravega, pokončnega trpljenja prave usode.« (79-80) Ko smo se z usodo soočili in do nje zavzeli pravilno stališče, ni več slabe vesti, ni več obžalovanja za zamujene priložnosti.

Človeško bivanje je vedno usmerjeno k nekemu smislu, k izpolnitvi smisla in v logoterapiji govorimo o volji do smisla. Volja do smisla pa ne pomeni, da je od človeka samega odvisno, kako se odloči, ali si želi izpolniti smisel ali ne. Ne moremo govoriti o gonu v človeku kot o volji do smisla. Goni so tisti, ki človeka ženejo, da ohrani in obnovi notranje ravnovesje. Smisel bi torej izpolnjeval le zato, da bi zadostil gonu po smislu. Človeka goni ženejo k nečemu, smisel pa je tisto, za kar si človek prizadeva in je stvar

njegovega odločanja. Pri pojasnjevanju volje do smisla moramo pojasniti sam smisel (Frankl 2014b, 58-59).

5.2 Iskanje smisla življenja

Tri glavne načine, kako človek lahko najde smisel življenja, razvrstimo v tri skupine vrednot: ustvarjalne, doživljajske in vrednote stališč. Smisel življenja najdeš, če ustvariš delo in stvaritev daš svetu.

Smisel najdeš v tem, kaj jemlješ od življenja ob srečanjih s kulturo, naravo, resnico, lepoto in drugimi izkušnjami ter ob srečanju z drugim edinstvenim človeškim bitjem. Smisel torej najdemo v doživljanju, kar je delo narave, kulture, in v tem, da dojamemo drugega v njegovem najglobljem bistvu, to je z ljubeznijo, ljubezen pa je tisto poslednje najvišje, k čemur se je s svojim tukajšnjim obstojem zmožen povzpeti človek. Ljubezen je stvar duhovne, svobodne odločitve posameznika, jo sami ustvarimo in smo zanjo odgovorni. Če smo osredotočeni le nase in na zadovoljitev svojih potreb, ljubezni ne bomo našli, četudi jo iščemo. Če pa ljubezen le dajemo, bomo postali vredni ljubezni, četudi je ne iščemo. »Ljubiti pomeni osredotočiti se v drugega, sprejemati drugega in zanimati se za drugega« (Zalokar Divjak 1998, 123), torej mora postati žarišče našega razmišljanja in želja nekdo drug, po drugi strani pa to pomeni tudi odrekanje, ker se odrečemo lastnim koristim. Ljubezen ni čustvo, čeprav vzbuja prijetne občutke in lepoto, vendar je slednje le posledica ljubezni. »Skrivnost vztrajanja v ljubezni je v odločitvi in zavzetosti.« (113) Ljubezen je po Franklu več od čustvenega stanja, smrt namreč uniči fizični obstoj osebe, ne more pa uničiti njenega duhovnega bistva. Ljubezen lahko v tolikšni meri okupira celotno človekovo osebnost, da vprašanje o fizičnem obstoju te osebe ni več odločilno (47-48).

»Človek je v svojem bistvu ljubezen, zato je bitje dobrin, vrednot, po svojem bistvu je človek bitje dobrote. Elementi dobrote so: ljubezen, hvaležnost, odpuščanje, človeška bližina.« (Zalokar Divjak in Rojnik 2010, 16)

Pri vrednotah stališča gre za to, da smisel življenja najdejo tisti, ki ga niso našli v ustvarjanju stvaritev, v delu, v ljubezni, v izkustvenih vrednotah. Pri soočenju z usodo, ki je ne morejo spremeniti, pa zavzamejo stališče, ki omogoča, da se njihov težavni položaj spremeni v dosežek, zmagoslavje in junaštvo (Frankl 2014b, 86-87).

Življenje ima smisel za vsakega posameznika v vsaki situaciji. Vsak posameznik je edinstven pri izpolnitvi smisla v situaciji, ki je enkratna. V življenju smisel tudi obdržimo v vseh situacijah in okoliščinah. Tragični trojici človeškega bivanja je moč najti smisel, če zavzamemo do vseh treh razsežnosti, in sicer bolečine, krivde in smrti, pozitivno stališče in se z njimi soočimo s pravo držo in pravim odnosom (Frankl 2005, 121). »Smysel življenja obsega drugo trojko – ustvarjalno, doživljajsko in vrednote stališča.« (Frankl 2014b, 89-90) Zadnje pa se delijo na smiselna stališča do bolečine, krivde in smrti. Pri bolečini zavzamemo stališče do svoje usode, da damo smisel svojemu trpljenju. Pri krivdi zavzamemo stališče do samega sebe, imamo pravico biti krivi in smo odgovorni, da premagamo krivdo. Kar zadeva smrt, človek čuti le minljivost, spregleda pa se preteklost, v kateri je varno shranjeno in naloženo vse, kar je storil, doživel, preživel in česar mu ne more nihče več vzeti. Zaradi minljivosti svojega življenja pa je človek odgovoren za to, da sproti izrablja priložnosti za udejanjanje možnosti za uresničevanje vrednot, naj bodo te ustvarjalne, doživljajske ali vrednote stališča. Ko enkrat izpolni smisel, ga izpolni enkrat za vselej (91).

S stališčem, ki si ga človek izbere, lahko najde smisel tudi v brezupnem položaju, pri čemer vrednote stališč ocenjujemo kot najvišje vrednote. Smisel trpljenja je v tem primeru najgloblji mogoči smisel (92). Tudi v trpljenju je človek enkratno, neponovljivo bitje in doživlja globino svoje biti v moči svoje samozavesti. »V trpljenju postopoma zori in ga sprejme kot globlji smisel življenja.« (Zalokar Divjak in Rojnik 2010, 15)

Vsak posameznik mora svoj smisel in nalogo odkriti pravočasno, ker je v danem trenutku smiselna le ena rešitev. Če so nam vse rešitve enako pomembne, imamo težave pri izbiri prave, če pa se obnašamo, kot da bomo živeli večno, različnih možnosti ne prepoznamo kot svojih smislov in smo izgubili možnost njihove uresničitve. Velikokrat izberemo tiste rešitve, ki so najlažje dosegljive, ki so nam najbolj všeč, vendar to niso najboljše rešitve, ker niso v skladu z realnimi predstavami (Zalokar Divjak 1998, 140).

V vsaki situaciji moramo med možnostmi iskati tisto, ki bo v nekem trenutku največ prispevala k nalogi, ki nam jo nalaga življenje. »Dobro opravljena naloga je tisti smisel, ki smo ga našli v dani situaciji.« (115)

Uspehi pa niso v neposredni povezavi s smislom in notranjim zadovoljstvom, kot tudi obup ni neposredno povezan z neuspehom. Posamezniki z dobro službo, z veliko premoženja, z izobrazbo svoje življenje doživljajo kot nesmiselno, po drugi strani pa ljudje v težkih situacijah, brez denarja, na smrt bolni, razočarani doživljajo svoje življenje kot smiselno, ker se znajo soočiti z usodo in poiskati druge možnosti (141).

5.3 Sinteza Mojzesove poti in Franklove opredelitve smisla življenja

V času življenja končnega smisla ne moremo najti, čeprav je k temu cilju usmerjeno vse naše ravnanje, nehanje, razmišljanje. Iz Mojzesovih življenjskih zgodb in iz Franklove šole logoterapije kot volje do smisla pa se lahko naučimo, da življenje vsebuje smisel prav za vsakega posameznika in da človek ohranja smisel vse do zadnjega diha. Za Mojzesa je bil pogled v goreči grm pogled v prihodnost. V komunikaciji z Bogom najde novo poslanstvo, ki ga popolnoma prevzame, in kot smo kasneje ugotovili, na novo osmisli njegovo življenje.

Viktor E. Frankl je svojo življenjsko izkušnjo v nacističnih koncentracijskih taboriščih opisal v knjigi z naslovom Kljub vsemu reči življenju da. Z drugimi zaporniki je opravljal težaško delo v hudem mrazu in ob pičli hrani, ljudje pa so vsak dan umirali. Kot je opisano v knjigi, se je tudi Frankl spraševal o smislu svojega trpljenja, o smislu počasnega umiranja in pri tem opisal, kako »njegov duh, ki se poslednjič upre brezupnosti smrti, predre sivino, se dvigne nad ta brezupni in nesmiselni svet in na poslednje vprašanje o končnem smislu od nekod z visokim vriskom prinese nasproti zmagoviti »da«. In v tem trenutku se prižge luč v oddaljenem oknu neke kmetije, ki stoji na obzorju kakor kulisa sredi brezupne sivine vznikajočega bavarskega jutra – »*et lux in tenebris lucet*« – in luč sveti v temi ...« (Frankl 2013, 58).

Kot je Mojzes ob pogledu na goreči grm našel nov smisel in poslanstvo svojega življenja, je tudi Frankl, takrat zapornik v težkih življenjskih razmerah, kljub trenutno brezizhodni situaciji našel odgovor na vprašanje o smiselnosti trpljenja ob pogledu v svetlobo, v luč, ki se je prižgala v sivo jutro. Podoba gorečega grma tako pri Mojzesu kot Franklu predstavlja neizčrpno polnost življenjske moči.

Ob prvem srečanju z Gospodom se je Mojzes spomnil, kaj vse so morali prestati očaki Abraham, Izak in Jakob, zato Boga sprejme kot Boga bolečine in trpljenja. Zavedal pa se je tudi, da mu je Bog vedno stal ob strani, kadar se je znašel v brezizhodnih situacijah in jih z Božjo pomočjo uspešno reševal. Tako je Mojzes na podlagi svojih izkušenj trpljenja in preteklih spoznanj osebnostno raste in dozoreval ter postajal vse boljše pripravljen na izzive in težave, ki so ga še čakali ob izpeljavi Izraelcev iz Egipta.

Frankl pa ugotavlja, da se je človek zmožen dvigniti nad svoje trpljenje in zavzeti stališče do njega. S smiselnim stališčem do svojega trpljenja je človek sposoben najti in izpolniti smisel celo v brezupnem položaju. Ob svojem trpljenju tako človek osebnostno raste in dozoreva, tako kot se je to dogajalo že pri Mojzesu in to velja tudi za današnji čas. Spomin na očake Abrahama, Izaka in Jakoba pa je pri Mojzesu vzbudil spoznanje, da bo tako kot omenjeni očaki tudi on sposoben ob podpori Boga reševati pomembna vprašanja.

Mojzes je imel pri svojem delovanju oporo v tradiciji in v avtoriteti očakov. Danes človek tega nima, saj se tradicije sesuvajo in človek pogosto ne ve, česa si želi. Zato pride do tega, da si želi delati, kar delajo drugi ljudje (konformizem), ali pa dela tisto, kar od njega želijo drugi ljudje (totalitarizem) (Frankl 2014b, 10).

Frankl pa želi pokazati, da kljub izginjanju tradicij življenje vsebuje smisel prav za vsakega posameznika in tudi, da ta smisel ohranja do zadnjega diha. Vendar je treba človeku pokazati, da življenje nikoli ne izgubi smisla, kar je naloga logoterapije, ki jo lahko definiramo kot zdravljenje s smislom in ki nam pokaže, da je mogoče tudi trpljenje in bolečino, ki se ji ne moremo izogniti, spremeniti v nekaj smiselnega, v dosežek.

Ob spremljanju Mojzesove poti, vse od spočetja, rojstva, mladostniškega odraščanja do pogleda gorečega grma, lahko ugotovimo, da je Mojzes premagal veliko ovir, stisk, težav in ob njihovem premagovanju postajal samozavestnejši, močnejši, občutljiv za stiske drugih ljudi.

Logoterapija, ki jo je razvil Frankl, pa vztraja pri stališču, »da ni tragičnih in negativnih aspektov, katerih s stališčem, ki ga do njih zavzame posameznik, ne bi bilo mogoče

spremeniti v pozitivne dosežke« (90). Dokaz za navedeno ugotovitev je tudi Mojzes, ki si je iz negativnih izkušenj izoblikoval pozitivno samopodobo.

Frankl ugotavlja, da človek lahko spreminja samega sebe, saj sicer ne bi bil človek, in kot tak ima zmožnost, da se oblikuje in preoblikuje.

Ko je Mojzes ubil Egipčana, ki je pretepal Hebrejca, je bil najprej prepričan, da tega ni videl nihče. Ko pa je ugotovil, da se je stvar razvedela, je o dogodku še enkrat premislil in ob tem spoznal, da ni ravnal pravilno. To spoznanje ga je spremenilo, tako da sporov ni več reševal z nasiljem, ni več napadal močnejših, pač pa se je zavzemal za šibkejše (v tem primeru za hčere midjanskega duhovnika). Ta sprememba je bistveno spremenila njegovo življenje (Gerjolj 2009, 254).

V skladu s Franklovo logoterapijo bi lahko rekli, da je Mojzes prevzel nase »krivdo«, s svojim odgovornim ravnanjem pa je krivdo premagal (Frankl 2014b, 90).

6. Oblikovanje vrednot

6.1 Končno iskanje smisla življenja in oblikovanje vrednot

Že zgoraj smo ugotovili, da zadnji smisel življenja ne sme biti nikoli dosežen, ker bi sicer življenje naposled izgubilo smisel. Do te ugotovitve je prišel tudi filozof Janez Janžekovič, ki ugotavlja, da je po drugi strani tudi res, da mora biti zadnji smoter dosegljiv, ker drugače človeka ne privlači. Obe zahtevi končnega smotra: dosegljivost in nedoseženost, je mogoče uskladiti na en sam način, in sicer tako, da je zadnji smoter vzor, ki ga je mogoče le postopoma dosegati, a nikoli povsem doseči (Janžekovič 2001, 246). Dosegljivost je po Janžekoviču prva lastnost zadnjega smotra ali smisla.

Druga lastnost končnega smisla je v tem, da si človek za končni smisel ne sme postaviti nečesa, kar škoduje drugim.

Končni smoter pa mora biti tudi tak, da se je zanj vredno bojevati, da nas dviga, da nas dela bolj človeške, kar nas spodbuja biti boljši.

Človeka ocenjujemo po njegovem osebnostnem jedru, po tem, ali je plemenit in dober, oziroma po tem, ali je zloben in podel. »Od človeka zahtevamo, da je dobrega, plemenitega značaja, poštenjak, in sicer brezpogojno in za vsako ceno, pa naj živi v kateri koli dobi, naj opravlja kakršen koli poklic, zavzema kakršen koli družben položaj. To je po soglasni sodbi človeštva najvišja in obvezna naloga vsake osebnosti.« (248) Ljudje smo med seboj enaki, ne glede na raso, barvo kože, družbeni položaj, ker imamo vsi isto najvišjo dolžnost, to je, da bi naredili iz sebe dobrega človeka. Zastavljamo si različne cilje, za katerimi se ženemo, nekatere dosežemo, drugih ne, dober človek pa lahko postanemo v vsakem primeru, uporabiti moramo le lastno pamet in voljo. Vsi se strinjamo, da se moramo truditi postati čim boljši ljudje. Zdrava pamet človeštva pa smatra, da je naš najvišji, zadnji smoter, narediti iz sebe dobrega človeka. Zdrava pamet je tista, ki nam pove, kdo je dober in kdo ne. Dober človek pa je vzor, ki se ga trudimo

doseči vse do konca življenja, vendar ga kljub temu do kraja nikoli ne dosežemo, skratka nikoli nismo tako dobri, da ne bi mogli postati še boljši.

»Stara zaveza na prvem mestu zapoveduje: ljubi Gospoda svojega Boga, z vsem srcem in vso dušo in mišljenjem«, na drugem mestu pa je zapovedana ljubezen do bližnjega kakor do samega sebe. »Na teh dveh zapovedih stoji vsa postava in preroki.« (Mt 22, 37-40; Janžekovič 2001, 259) Prva zapoved se nanaša na Boga, druga na soljudi, obe pa sta povezani. Ljubezen do Boga je tudi osnova za ljubezen do bližnjega, ljubezen do bližnjega vedno, izrecno ali nevede, vključuje tudi ljubezen do Boga. »Kdor zares ljubi sočloveka, pa brez svoje krivde ne veruje v Boga, je v resnici poleg druge zapovedi nekoliko izpolnil tudi prvo zapoved, brezsrčen človek ni izpolnil nobene, pa naj se dela še tako pobožnega.« (Janžekovič 2001, 262)

Tudi po evangeliju je naša najvišja dolžnost biti dober človek. Veren človek je dober do Boga in do bližnjega. Resnično dober človek je vedno po svoje tudi veren (265).

Tudi Mojzes se je trudil biti dober človek, še zlasti ko je po uboju Egipčana ugotovil, da se je stvar razvedela. Ko je o tem premišljeval, se je svoje agresivnosti prestrašil in svoje življenje spremenil tako, da je postal zaščitnik šibkih, občutljiv za krivice. Ob srečanju z Bogom in ob pogledu na goreč grm je to nanj naredilo močan vtis, postajal je človek velikih dejanj, zavzemati se je začel za svobodo Hebrejcev, občutljiv je bil za krivice, ki so se jim dogajale pod egiptovsko oblastjo.

Za uresničevanje končnega smisla življenja, kot smo ga opisali zgoraj, postajati dober človek, pa je pomembno, da si oblikujemo svoj sistem vrednot. »Že sama beseda vrednota nam pove, da gre za nekaj vrednega, dragocenega, za nekaj, kar zasluži prav posebno mesto.« (Zalokar Divjak 2001, 29) Človek ni tisti, ki nekaj opredeli za vrednoto, pač pa so to že sprejeti etični pojmi, ki niso odvisni od časa in prostora. Med najpomembnejše vrednote štejemo: ljubezen, poštenje, resnico, lepoto, dobroto. To so duhovne vrednote, zato jih je mogoče videti v dveh poljih; je ali ni (ljubezen je ali je ni, poštenost je ali je laž).

Vrednote nam služijo za usmeritev pri življenjskih odločitvah, treba pa jih je negovati, spoštovati, obnavljati, o njih razmišljati. Na podlagi poznavanja samega sebe (svojih

čustev, hrepenenj, upov ...) si posameznik zgradi svoj vrednostni sistem za razumevanje ljudi in pojavov ter tako potem vrednotimo, razumemo, ocenjujemo ljudi in pojave okrog sebe (31).

Vrednote spadajo v duhovno razsežnost človekove notranjosti, ne da se jih preprosto naučiti, pač pa jih je treba spoznati, se zanje opredeliti in jih v vsakdanjiku uresničevati (Zalokar Divjak 2000, 13). Človek se sam odloči za določene vrednote in s tem prevzame odgovornost, da jih bo tudi uresničeval. Vrednote že po svoji osnovni lastnosti presegajo čas in prostor, zato ne drži trditev, da v kriznih časih izginjajo (14).

»Z uresničevanjem vrednot človek krepi smisel bivanja, življenjski smisel.« (Zalokar Divjak in Rojnik 2010, 36) Vrednote nam pomenijo merilo, s katerim ocenjujemo svoje ravnanje in ravnanje drugih.

Frankl je opredelil tri glavne načine, kako najdemo smisel življenja, in jih razvrstil v tri skupine vrednot. Enako razvrstitev udejanjanja vrednot najdemo v človekovi duhovni razsežnosti:

- ustvarjalne vrednote: možnost, da posameznik nekaj smiselnega naredi, da dograjuje stvarnost;
- vrednote stališč: zavzeti stališče do neizprosne usode; trpljenje, krivda, smrt;
- doživljajske vrednote: doživljanje ljubezni, lepote, narave, sočloveka, doživeti medčloveške odnose, upanje v prihodnost, radost nad lepoto (38).

Vse vrednote, ki smo jih opredelili že zgoraj, ter še narava, kultura, znanje so vsem na voljo in imajo privlačno moč za tiste, ki jih želijo spoznati in občudovati. Vse te vrednote obstajajo od nekdaj in bodo obstajale, tudi ko nas ne bo več. Večjo vrednost, kot jo predstavlja določena vrednota, več dela in truda je potrebno za njeno spoznanje in obvladovanje (Zalokar Divjak 1998, 47).

Doživljajske vrednote so sestavni in nujni del življenja, ustvarjamo jih z medsebojnimi odnosi in doživljanjem stvarnosti. Potrebna je naša pripravljenost sprejeti stvarnost tako, kot je, in sožitja z njo, nato pa ubranost naših čustev, razuma in vseh zmožnosti, ki jih imamo. Za uresničevanje doživljajskih vrednot je odločilna človekova zmožnost za:

ljubezen, doživljanje narave, kulture, umetnosti, samega sebe, sočloveka. Z doživljajskimi vrednotami uresničujemo življenje tako, da z doživljanjem bogatimo zavest, ko doživljamo radost nad lepoto, medčloveškimi odnosi, upanjem v prihodnost ... (107).

Ustvarjalne vrednote pa so tiste, ki jih uresničujemo s svojim delom. Človek se odloči, kako bo delo opravil, kakšen odnos bo vzpostavil in kakšno stališče bo zavzel do ljudi in stvari. Če so ustvarjalne vrednote ključna življenjska naloga, se področje njihovega izpolnjevanja običajno pokriva z delom v nekem poklicu. Pomemben pa je način, kako se delo opravlja, »delo lahko predstavlja tisto področje, kjer je edinstvenost osebe v odnosu s skupnostjo, in na ta način dobiva smisel in vrednost« (37). Od nas pa je odvisno, ali bomo v delu, ki ga opravljamo, našli življenjski smisel. Vendar ni delo vse, kar bi naše življenje napolnilo s smislom. Če človek išče smisel samo na enem področju, si s tem omejuje življenje in se brez potrebe odreka sposobnosti doživljanja v korist sposobnosti za delo. Z doseženim se ne smemo nikoli zadovoljiti, ne v ustvarjanju ne v doživljanju, ker so v življenju ves čas pred nami nova doživetja, nova dela (38).

Vrednote so vrednostne kategorije, h katerim si prizadevamo in ki nam pomenijo zelo posplošene in kompleksne cilje oziroma ideale. Posamezne vrednote lahko združujemo v širše vrednotne kategorije, kot so hedonistične, potenčne, moralne, izpolnitvene, nazadnje pa v dve velekategoriji vrednot: dionizične in apolonske vrednote. V vrednotah se zrcalijo vse osebne razsežnosti, in sicer biološke, socialne in duhovne (Musek, Tušak in Zalokar Divjak 1998, 13-14).

6.2 Preizkušnje in oblikovanje smisla življenja

Ena najbolj dragocenih vrednot je življenje, ki nam je dano. Človek si je vedno, v zgodovini in sedanjosti, prizadeval odkrivati in razumeti skrivnosti življenja. Vseh naših potreb ni mogoče zadovoljiti zgolj s tehnološkim napredkom, pač pa je treba življenje dojeti v čim bolj celostni podobi.

V življenju smo postavljeni pred različne izzive, zahteve, probleme. Nekateri jih rešujejo ustvarjalno, dinamično, brez težav, drugi tega ne zmorejo, so pasivni, ujeti v krog nerešenih problemov in lastnih napak. Razlika med njimi je v osebnosti (Zalokar Divjak 2001, 100–102), ki daje posamezniku pečat istovetnosti, obenem pa nujne različnosti individualnosti. »Osebnost predstavlja relativno trajno in edinstveno (individualno) celoto duševnih, vedenjskih in telesnih značilnosti posameznika.« (Musek, Tušak in Zalokar Divjak 1998, 4). Ta celota je razmeroma stabilna in dosledna. Ljudje sami sebe in drug drugega doživljamo kot osebe in osebnosti, ki v sebi združujejo veliko značilnosti in lastnosti. Pravimo, da ima osebnost svojo identiteto. Posameznika, ki ga srečamo v zelo različnih časih in situacijah, prepoznamo po njegovi osebnosti.

Notranji vir osebnosti so lahko vrojeni instinkti, potrebe in nagoni, lahko so to cilji, motivi, vrednote, ideali, lahko so to notranje dispozicije, poteze, razsežnosti osebnosti. Zunanji vir so lahko razni dražljaji, kompleksne situacije (sklopi dražljajev), lahko pa je to predvsem človekovo socialno in kulturno okolje (4).

Nekateri posamezniki imajo občutek za reševanje nalog, izzivov, težav in preprosto vedo, katera rešitev je za neki izziv najboljša, drugi pa potrebujejo veliko učenja, vzponov, padcev, razmišljanja, da pridejo do rešitev. Prvi po eni negativni izkušnji napake ne ponovijo nikoli več, drugi potrebujejo veliko izkušenj, da najdejo ustrezno rešitev za neki problem. Ljudje, ki so uspešno rešili svojo stisko (bolezen, odvisnost, izguba najbližjega, osamljenost ...), svoja spoznanja in izkušnje posredujejo tistim, ki so pred enakim izzivom in potrebujejo pomoč. Njihova življenjska izkušnja je dragocena, ker so znali rešiti svojo težavo (Zalokar Divjak 2001, 101). Na podlagi pozitivnih življenjskih izkušenj človek sprejema in udejanja dobre odločitve. Pri sprejemanju odločitev se sicer lahko zmoti, vendar ima možnost, da se odloči drugače in to tudi uresniči.

6.3 Preizkušnje pri Mojzesu

Tudi Mojzesu je Bog svetoval, naj pri reševanju stisk uporabi lastne izkušnje. Mojzes sprva ni hotel sprejeti poslanstva, ki mu ga je naložil Gospod kljub obljubljeni Božji pomoči. Gospod ga je opozoril na palico, ki jo je imel Mojzes kot pastir vedno pri roki.

Ko je Mojzes vrgel palico na tla, se je spremenila v kačo, Mojzes pa se je prestrašil, a ko jo je na Božji ukaz prijel za rep, se je spet spremenila v palico. Tako je Gospod Mojzesa po metodi izkustvenega učenja poučil, naj »skušnjave in preizkušnje, pred katerimi bi najraje zbežal, sproti uporablja kot najboljše učenje in nabiranje izkušenj« (Gerjolj 2009, 263). Palica pa v komunikaciji z Bogom dobi dodatni pomen in postane simbol modrosti, izkušenj, moči in uspešnosti. Mojzes pa je spoznal, da so tudi njegovi predniki Abraham, Izak in Jakob z Božjo pomočjo preizkušnje premagovali, se iz njih učili in si nabirali novih izkušenj (263-264).

Na izkušnje se je Mojzes zanesel tudi ob prehodu čez Trstično (Rdeče) morje, ko je faraonova vojska zasledovala Izraelce. Izraelci so se močno prestrašili ter Mojzesu in Aronu očitali, da sta jih peljala umreti v puščavo. Mojzes pa je z Božjo pomočjo prešel in uspešno rešil že mnogo stisk. Njegov odgovor ljudstvu: »Ne bojte se!« je odgovor na stisko. Izkušnja iz otroštva, ki jo je kot dojenček doživljal ob materi, ki mu je dopovedovala, da »bosta skupaj zmogla«, je krepila njegovo vero, da bo na podlagi pozitivnih preteklih izkušenj tudi tokrat našel rešitev in tudi premagal strah (287).

Na palico kot simbol modrosti, izkušenj in moči je Gospod opozoril Mojzesa, ko ga je ta zaprosil za pomoč ob grozeči nevarnosti faraonove vojske. »Gospod je rekel Mojzesu: 'Kaj vpiješ k meni? Ukaži Izraelovim sinovom, naj se odpravijo! Ti pa povzdigni palico in iztegni roko nad morje in ga razdeli, da bodo šli Izraelovi sinovi po suhem sredi morja!'« (2 Mz 14,15-16) Mojzes se je tudi tokrat obrnil na Boga, kot je to storil že velikokrat pred tem. Mojzesa in ljudstvo je Gospod takrat opomnil, da se morajo za uspešno rešitev zavzeti tudi sami, pri premagovanju stisk pa je treba vložiti določen trud. Tudi palico je Gospod omenil Mojzesu. Ob tem pa je Mojzes spoznal, da na podlagi preteklih doživetij in izkušenj lahko poišče in najde nove rešitve (Gerjolj 2009, 288).

7. Življenjske krize

7.1 Iskanje smisla trpljenja in življenjske krize

Trpljenje je po mnenju večine nekaj nesorazmernega, groznega, nedoumljivega. Tudi živali trpe že zaradi njihovega telesnega ustroja, ki je podoben našemu, vendar pa živali trpe mnogo manj kakor človek. Žival čuti le bolečino, ki jo doleti v nekem trenutku. Človeku pa njegovo bolečino neprimerno poveča njegova zavest. Človek dodaja temu, kar čuti, tisto, kar je v preteklosti pretrpel, in prišteva še vse, kar mu domišljija slika, da ga čaka zdaj. »Njegovo doživljanje trpljenja in strah pred prihodnjimi bolečinami včasih presega to, kar dejansko prenaša kot posledico sedanje neprijetnosti ali motnje. Človek ne samo, da trpi, ampak je tudi nesrečen.« (Janžekovič 1980, 204) Nesrečnega ga dela prav zavest, da je trpin, žival pa te zavesti nima, zato ni nesrečna.

Človek je torej zmožen tolikšnega trpljenja kot nobeno drugo živo bitje na svetu. Zato se pojavi vprašanje, zakaj toliko zla, gorja v svetu. Vera uči, da je trpljenje posledica naravnega zla, greha. Že manjši greh zaseka v duši nezaceljene rane, velika krivda pa razjeda dušo in uničuje telo. Najhuje pa je nemirna vest, ki jo ima človek zaradi storjenega velikega greha, za katerega se človek odloči povsem svobodno, pri tem pa odrine Boga od sebe. Če pa se človek iskreno pokesa in spokori, se izbriše še tako velika krivda in pomiri še tako nemirna vest (206).

Človek pa ima svobodno voljo, in če te ne bi imel, ne bi bilo naravnega zla, zato tudi ne trpljenja. Brez svobodne volje pa bi bil človek enak živalim in res ne bi bil nesrečen, vendar tudi ne srečen. Svobodna volja je največji naravni dar, ki ga je Bog poklonil ljudem. Čim dragocenejši pa je dar, hujše so posledice njegove zlorabe. Zloraba svobodne volje je najhujše zlo, vir vsega drugega zla. Trpljenje je le posledica naravnega zla, ne zlo samo, kakor je greh, in nas varuje pred nadaljnjimi zlorabami svobode. Zato ima tudi trpljenje samo globok smisel pri oblikovanju osebnosti.

Sodobni človek vse bolj izgublja stik z naravo, si želi na hitro doseči cilje in temu podreja svoj način življenja, ob neuspehih pa je razočaran, doživlja poraze, izgublja samozavest. Najbolj pogosti znaki, ki so značilni za tako »krizo sodobnega človeka«, so brezciljnost,

dolgočasje, brezvoljnost, naveličanost, občutek praznine in nejasnega obupa. Gre za ljudi, ki trpijo zaradi pomanjkanja smisla in notranje praznine, tako stanje pa je Viktor E. Frankl poimenoval bivanjska praznina. Psihologi govorijo o »krizi avtonomije človeka«, iz katere se skuša človek rešiti z iskanjem užitkov, z izpadi nasilja, s psihozami, z begom v osebno izolacijo. Odvisni postajamo od medijev, računalnikov, se izogibamo medsebojnim odnosom, spodbujamo tekmovalnost in zavist. Vsega navedenega ni moč pozdraviti z zdravili, pač pa s smiselnim reševanjem nalog, z upoštevanjem drug drugega, s potrpežljivostjo, dobro komunikacijo, prijaznostjo (Zalokar Divjak 2000, 145-146).

Logoterapija obravnava celo paleto človeške moči in nemoči, od spoznanja svobodne volje do pritrjevanja trpljenju, ki ga ni mogoče odpraviti; njena želja je, da bi »tolažila«, njen cilj je, da bi poznala »najboljši mogoči nasvet«, predmet njene ljubezni pa je »trpeči človek«, ki mu prinaša sporočilo, da njegovo trpljenje ni nesmiselno (Lukas 2001, 72).

Glavni pojavnimi oblikami bivanjske prikrajšanosti sta dolgčas in apatija. Vzgoja bi morala naučiti ljudi iskati smisla.

Dolgčas lahko definiramo kot izgubo zanimanj, da prav v tem svetu nekaj spremenimo ali izboljšamo, dokler je to mogoče.

Apatijo definiramo kot pomanjkanje pobude, ki jo mladi izražajo s sloganom »vse je brez veze«. Razlog za apatijo najdemo v permisivnih vzgojnih stališčih. Otrokom se ne postavljajo zahteve in naloge, zato ne morejo nastati pobude in se razvijati interesi.

Preseganje samega sebe, kar ima logoterapija za bistvo človekovega bivanja, upoštevamo v sodobnih motivacijskih teorijah (Musek, Tušak in Zalokar Divjak 1998, 30). V logoterapiji velikokrat govorimo o človekovi zmožnosti preseganja samega sebe. Samega sebe preseže, kdor se prepusti prizadevanju za nekoga ali nekaj, da torej prekorači mejo lastnega jaza in vkovanosti v telesne, duševne, družbene in druge stvarne danosti. Človek se posveti smiselni nalogi, ki ni isto kot on sam in njegove telesne, duševne, socialne in druge potrebe (Frankl 2014b, 210).

Moderni človek se je vedno pripravljen upirati usodi, za kar je dovolj pogumen, pozablja pa, kako usodo sprejmeš, saj je za to premalo ponižen. Ko so ljudje prisiljeni sprejeti

usodo in ko spoznajo, da ni mogoče vsega kupiti z denarjem, morajo omahnuti v krizo in celo v obup. V krizi, ki nastane zaradi neodvrtljivega trpljenja, so mogoče le tri oblike pomoči:

- vera in zaupanje v Boga;
- sočutje in razumevanje bližnjega okolja;
- lastna trdna izpolnitev (Lukas 2001, 74).

Navedene oblike pomoči so edine zanesljive stvari pri spopadanju z usodo. Zaupanje modernega človeka v Boga pa se je močno omajalo, medsebojna povezanost ljudi pa še bolj. Tako preostane le osebna izpolnitev smisla, zadnje odločilno merilo za to, ali človek obvlada notranjo krizo trpljenja ali ne (74).

»Logoterapija se ukvarja s prizadevanjem, da bi trpljenje s pozitivnim odnosom do njega spreminjali v človeški dosežek, ki ne bi dajal moči in spodbude le prizadetim, ampak bi zaslužil tudi občudovanje ljudi okrog njega.« (77) Izhaja iz tega, da obravnavamo vsakršno trpljenje, tudi najhujše, če ga le moremo dojeti v smiselni povezavi.

V prihajajočem rodu je treba krepiti sposobnost za ljubezen in tudi sposobnost za trpljenje. Človek je sposoben trpeti, se ob lastnem trpljenju ne pogrezne v dozdeven »svet brez trpljenja«, ampak se aktivno spoprime z njim, da bi ga, kolikor je mogoče, odpravil s sveta. Če pa tega ne zmore, se z njim vsaj pasivno spoprime, tako da ga pogumno sprejme in ga vgradi v ta svet. Sposobnost za trpljenje ga dela nezlomljivega, ohranja mu voljo, da aktivno poseže vmes, ko je to potrebno.

Človek se srečuje z ljubeznijo in trpljenjem, njegova naloga pa je, da ljubezen vrne in trpljenje sprejme.

Danes poznamo še posebno trpljenje, trpljenje zaradi zanikanja življenja, ki se kaže v begu v svet simuliranja. V svetu televizije in videov je treba samo še gledati. Izgubiš se v deželo domišljije, v kožo nepremagljivih junakov, se zabavaš ob zgodbah namišljenih likov, v svetu računalniških igrice zbiraš točke, ki jih ni, v svetu rokavske glasbe se potopiš v hrup.

Človek se prepušča nepristnemu sanjskemu svetu, v katerem ni treba reševati problemov, ni treba misliti, ni treba odgovarjati. Še močnejše je »čustvo osvobojenosti od vsega« mogoče doseči v svetu mamil, ko se odmikaš od življenja v svet, ki človeka zavaja, kot da je resničen (Lukas 1989, 378-379).

Beg pred samim seboj omogoča, da se izognemo spopadu s praznino v sebi. »V končni razčlembi je bivanjska praznota paradoks. Če bi si le razširili obzorje, bi opazili, da uživamo svojo prostost, vendar se še ne zavedamo povsem svoje odgovornosti. Če bi se, bi ugotovili, kako veliko je smisla, ki čaka, da ga izpolnimo, pa naj gre za revne ljudi ali za nerazvite dežele.« (Frankl 2014b, 116)

7.2 Bivanjska praznina

Bivanjska praznina se pojavlja v raznih preoblekah, kot so volja do moči, volja do užitka, volja do denarja, s čimer ljudje skušajo nadomestiti izgubljeni občutek, da je življenje smiselno. Poznamo »nedeljsko nevrozo«, vrsto depresije, ki se loteva ljudi in iz njihovega življenja izgine zadovoljstvo, »ko se konča naglica razgibanega tedna in se pokaže praznina v njih samih« (Frankl 2013, 138). Enaka kriza oziroma praznina se pojavlja pri upokojujencih in starejših ljudeh. Vse to pa lahko privede do alkoholizma, v skrajnih primerih pa do samomora (139). Logoterapija se je izkazala za primerno za odpravljanje takega stanja pri ljudeh.

»Če namreč napolnimo bivanjsko praznino, bomo posamezniku preprečili, da spet zdrsne vanjo.« (139) Vendar ne smemo iskati abstraktnega smisla življenja, ker ima vsak posameznik svoj posebni klic ali poslanstvo v življenju, da ga uresniči, in v tem je njegovo življenje enkratno in neponovljivo.

Obupane ljudi moramo poučiti, »da v bistvu nikoli in nikdar ne gre za to, kaj še lahko pričakujemo od življenja, temveč predvsem za to, kaj življenje pričakuje od nas«! (104)

V življenju moramo namreč sprejeti odgovornost za pravilne odgovore na življenjska vprašanja, za izpolnitev nalog, ki jih življenje postavi vsakemu posebej (104). Človek

mora spoznati, da je on sam vprašan po smislu življenja, na kar lahko odgovori življenju le tako, da odgovarja za lastno življenje (140).

7.3 Suicidnost

V sodobnem času se vse pogosteje srečujemo s problemom samomorov, zlasti pri mladih, pa tudi pri starejših ljudeh. Pogosti vzroki so bivanjska praznina, o kateri smo govorili, odnosi v družini in širšem družbenem okolju. Pojavljajo se problemi agresije, bolezni odvisnosti, depresije, samomori. Po eni strani skokovito narašča materialna življenjska blaginja, moderno življenje postaja mehanizirano, po drugi strani pa prihaja do duhovne, čustvene praznine in dolgočasje.

Pri mladih do samomorov prihaja zaradi čustvene neuravnovešenosti, pretirane občutljivosti, življenjske neizkušenosti ... Statistika kaže, da so samomori pogostejši, kolikor višja je življenjska raven. V težkih časih pa se človek veliko bolj oklepa življenja, na kar kažejo izkušnje iz koncentracijskih taborišč v drugi svetovni vojni.

Mladi vključujejo smrt v svojo življenjsko filozofijo, skratka v samomoru vidijo rešitev. Število samomorov se povečuje zaradi vse več prostega časa, ki povzroča praznino v življenju. Za današnjo generacijo prosti čas ne pomeni razbremenitve od dela in naporov, pač pa dolgočasje in praznino, s katero ne vedo, kaj početi. Danes si mladi raje izbirajo pasivne oblike preživljanja prostega časa, kot so poslušanje glasbe, računalniške igre, gledanje televizorja (Zalokar Divjak in Rojnik 2010, 125).

»Če bi uspeli mladim privzgojiti drug nazor, da je življenje vrednota sama po sebi, da je življenje izziv za slehernega posameznika in da je vsakdo zato dolžan s svojim delom in ljubeznijo to uresničiti, bi se ta tragika pri mladih gotovo zmanjšala.« (125)

7.4 Kolektivne nevroze

Ob vse večji materialni blaginji človek doživlja hudo bivanjsko praznino, tako da ne doživlja prav ne samega sebe, ne soljudi, ne družbe, ne kulture in ne bivanja kot celote. Človek se je umaknil v brezimno množico, odtrgan od narave. Vse to se kaže v »kolektivni nevrozi«, kar pomeni, da življenje teče iz dneva v dan, brez cilja, smisla, prihodnosti. Temu pravimo prozaičen odnos do življenja.

Posameznik se sebi zdi nemočna žrtev okoliščin, ki so krive za vse, sam pa ne stori ničesar in se prepušča toku, kar se imenuje fatalističen odnos do življenja.

Konformistično ali kolektivistično mišljenje pa posameznika sili, naj bo čim bolj neopazen in se stopi z množico.

Fanatizem pomeni zanikanje individualnosti drugih in nedopuščanje drugačnosti. Značilen je za ljudi, ki so zatrli svojo individualnost in izražajo le javno mnenje.

Obstajajo še druge oblike »kolektivne nevroze«, kot so: potrošništvo, prevelika naglica, bolezniness odvisnosti, samomorilnost (111-112).

Diplomsko delo zaključujemo z mislijo Viktorja E. Frankla: »Ko človek najde smisel, je – če je potrebno – tudi pripravljen na odpoved, na sprejetje trpljenja, na žrtvovanje in darovanje svojega življenja. Nasprotno pa, če ne pozna smisla življenja, se požvižga na življenje, tudi če mu gre na zunaj še tako dobro, in ga morebiti celo zavrže.« (Frankl 2014a, 86)

Sklep

V sklepu smo navedli rezultate diplomskega dela, in sicer kako si ob Mojzesovem vzoru oblikovati samozavest in pozitivno samopodobo, kako oblikovati vrednote pri iskanju smisla življenja. Kot smo že v uvodu navedli, končnega smisla v življenju ne moremo doseči, moramo pa se truditi za čim boljše samopodobo, samozavest, za duhovno rast z Božjo pomočjo, ob čemer nam je Mojzesov lik svetel vzor.

Mojzesu sicer ni bilo dano vstopiti v obljubljeni deželo, čeprav je bil to cilj njegovega poslanstva. Ko pa smo ga spremljali na njegovi poti vse od rojstva, mladostniškega dozorevanja, ob izpeljavi izraelskega ljudstva iz Egipta in na potovanju v obljubljeni deželo, smo lahko spoznali, kako pomembno je pri uresničevanju zastavljenega cilja zaupanje v Božjo pomoč, pri tem pa tudi upoštevati pomoč in sodelovanje najbližjih. Pri iskanju smisla se srečujemo tudi s trpljenjem in s primernim stališčem, ki ga do njega zavzamemo, najdemo smisel tudi v trpljenju. Pri pomanjkanju smisla in notranji praznini, kar je Frankl poimenoval bivanjska praznina, pa je logoterapija tista, ki pomaga najti pot do smisla.

Povzetek

V diplomski nalogi je naveden problem iskanja smisla življenja, smisla trpljenja, iskanja vrednot, vse v povezavi z Mojzesovim likom. Obdelana je problematika bivanjske praznine, problem samomorov v današnjem času. Navedeni so ključni problemi: iskanje smisla življenja, smisel trpljenja, oblikovanje vrednot, bivanjska praznina. To so problemi, s katerimi se srečujemo tudi danes.

V prvih štirih poglavjih smo obravnavali Mojzesova življenjska pot od rojstva do smrti. Mojzes je umrl tik pred vstopom v obljubljeni deželo, torej ni dosegel končnega cilja svojega potovanja, ki je trajalo štirideset let. V petem poglavju smo obravnavali iskanje smisla življenja in tako kot Mojzesu ni uspelo vstopiti v obljubljeni deželo, tudi v življenju ni mogoče doseči končnega smisla. V šestem poglavju – oblikovanje vrednot – smo pokazali, da so vrednote pomemben dejavnik pri iskanju smisla življenja. V sedmem poglavju – iskanje smisla trpljenja in življenjske krize – smo ugotavljali, da je trpljenje prav tako pomembno pri iskanju smisla življenja. V današnjem času prihaja do pomanjkanja smisla življenja in notranje praznine, kar imenujemo bivanjska praznina.

Ključne besede: Mojzes, smisel, trpljenje, vrednote, logoterapija

Abstract

The thesis deals with the search for the meaning of life, meaning of suffering and quest for values, all in relation to the figure of Moses. Furthermore, the thesis discusses the issue of existential void and suicide in contemporary world highlighting the key problems – the search for the meaning of life, meaning of suffering, shaping of values and existential void – the problems we still face today.

The first four chapters treat Moses' life from birth to death. Moses died just before entering the Promised Land, so he never reached the final destination of his journey lasting for forty years. Chapter 5 deals with the search for the meaning of life, and just like Moses was not allowed to enter the Promised Land, in our lives we cannot reach the ultimate meaning. Chapter 6 on the shaping of values demonstrates that values are an important factor in our search for meaning. Chapter 7 dealing with the meaning of suffering and life crises shows that suffering, too, is vital in search of the meaning of life. Today, many people experience lack of meaning and inner emptiness, which is called existential void.

Key words: Moses, meaning, suffering, values, logotherapy

Literatura in viri

- Benedikt XVI. 2011. *Jezus iz Nazareta II. Od vhoda v Jeruzalem do vstajenja*. Ljubljana: Družina.
- Calvocoressi, Peter. 1993. *Kdo je kdo v bibliji*. Ljubljana: DZS.
- Comay, Joan. 2002. *Kdo je kdo v stari zavezi*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Filipič, Mirjana. 1996. Kako so Izraelci prestopili prag upanja – Druga Mojzesova knjiga. *Božja beseda danes: revija slovenskega bibličnega gibanja* 2: 7–10.
- Filipič, Mirjana. 2009. Vpliv sobesedil na pomen metafore »knjiga življenja«. *Bogoslovni vestnik* 69: 149–162.
- Frankl, Viktor Emil. 2005. *Človek pred vprašanjem o smislu: izbor iz zbranega dela*. Ljubljana: Pasadena.
- Frankl, Viktor Emil. 2013. *Kljub vsemu reči življenju da. 2.*, prenovljena izd. Celje: Društvo MD.
- Frankl, Viktor Emil. 2014a. *Biti človek pomeni najti smisel*. 1. izd., 2. ponatis. Ljubljana: Novi svet.
- Frankl, Viktor Emil. 2014b. *Volja do smisla: osnove in raba logoterapije*. 2., popravljena izd. Celje: Društvo MD.
- Gerjolj, Stanko. 2009. *Živeti, delati, ljubiti: pedagoška in psihološka interpretacija bibličnih pripovedi*. 3. izd. Celje: Društvo MD.
- Janžekovič, Janez. 1980. Kje najti trpljenju smisel? V: *Živeti za smrt? Zbornik predavanj s teološkega tečaja o aktualnih temah za študente in izobražence 1979–80*. Ljubljana.
- Janžekovič, Janez. 2001. *Smisel življenja*. 2., popravljena izd. Celje: Mohorjeva družba.

- Krašovec, Jože. 1999. *Nagrada, kazen in odpuščanje: mišljenje in verovanje starega Izraela v luči grških in sodobnih pogledov*. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.
- Lukas, Elisabeth. 1989. Danes smiselno vzgajati. *Kristjanova obzorja* IV (I), št. 15 (januar-februar-marec): 373–380.
- Lukas, Elisabeth. 2001. *Tudi tvoje trpljenje ima smisel: logoterapevtska tolažba v krizi*. Celje: Družinska knjižnica/Mohorjeva družba.
- Musek, Janek, Maks Tušak in Zdenka Zalokar Divjak. 1998. *Človek kot celostno bitje*. Ljubljana: Educy.
- Rozman, France. 1992. *Svetopisemske osnove*. Ljubljana: DZS.
- Sveto pismo. Peteroknjižje: jeruzalemska izdaja*. 2014. 1. izd. Ljubljana: Družina, TEOF, SŠK.
- Špelič, Miran. 2012. Goreči grm: 2 Mz 3,2-3: dvanajst Marijinih imen. *Prenova* 23, št. 6:13.
- Zalokar Divjak, Zdenka. 1998. *Vzgoja za smisel življenja*. Ljubljana: Educy.
- Zalokar Divjak, Zdenka. 2000. *Vzgajati z ljubeznijo*. 1. izd. Krško: Gora.
- Zalokar Divjak, Zdenka. 2001. *Jaz in ti: medosebni odnosi v sodobnem času*. 1. izd. Krško: Gora.
- Zalokar Divjak, Zdenka, in Ivan Rojnik. 2010. *Pedagoški in didaktični vidiki vzgoje*. Priročniki Teološke fakultete 19. Ljubljana: TEOF.